קול המושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית • מס' 779 • 18 באפריל 2013 • ח' באייר תשע"ג

משתלת עדי
בית קפה • משתלה

ראה עמוד 19

סיכום שנת 2012 בחקלאות לפי דוח של הלמ"ס: רווחיות הענף הצטמצמה. בהתאחדות חקלאי ישראל קוראים לממשלה לפעול לעצירת ההתדרדרות, אחרת "כל האופציות על השולחן"

עודד לפיד ■ עמ' 4

דאיכר, דרוור

סדרת טרקטורי המשא הייחודית של ג'ון דיר.

• עם מתלים נפרדים • שלדה מסיבית במיוחד • מהירות גבוהה יותר לעבודה קשה בשילוב עם פנאי

JOHN DEERE

*ט.ל.ח יתמונה להמחשה בלבד

דגם גיטור XUV550

- מנוע בנזין 16 כ"ס 570 סמ"ק, שתי בוכנות.
- מתלים נפרדים לעבירות גבוהה יותר ונסיעה רכה יותר.
- הנעה 4x4.
- נעילות דיפרנציאל אחורית וקדמית.
- שלדה חזקה וקשיחה.
- מהירות נסיעה מקסימלית 45 קמ"ש.

דגם גיטור HPX

- מנוע דיזל 21 כ"ס 854 סמ"ק, שלוש בוכנות.
- סרן אחורי "חי" (כמו בטרקטור – מקנה יכולות עבודה והעמסה גבוהות יותר).
- הנעה 4x4.
- נעילות דיפרנציאל אחורית וקדמית.
- שלדה חזקה וקשיחה עם מפרק נדנדה במרכז לריכוך הנסיעה.
- מהירות נסיעה מקסימלית 42 קמ"ש

דגם גיטור XUV855

- מנוע דיזל 25 כ"ס 854 סמ"ק, שלוש בוכנות.
- מתלים נפרדים לעבירות גבוהה יותר ונסיעה רכה יותר.
- הנעה 4x4.
- נעילות דיפרנציאל אחורית וקדמית.
- שלדה חזקה וקשיחה.
- מהירות נסיעה מקסימלית 55 קמ"ש.

כפר הנגיד טל' 08-9421120, 08-9439294 פקס: 08-9421119, נייד-יוסי: 050-8575530, יובל: 050-8575535 דואל: info@jkimchi.co.il אתר: www.jkimchi.co.il

תוכן

חקלאי זר
מאיר צור מזהיר מפני היום השחור שבו ייבאו חקלאים מחו"ל
6

משפט מעגלי
בית המשפט העליון: חברי אגודה הם מי שהתייחסו אליהם כחברי אגודה
12

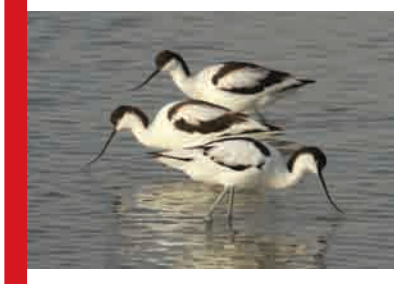

כן לציפור
לצפרות יש היסטוריה ארוכה והיא מעוררת בנו דחף קדום
14

מכתבים למערכת

אי של שפיות

בכפר חיטים, על בימת העץ הישנה, הציגו בני נוער פעילים בתנועה ובמושב את המחזה "אי הילדים", על פי ספרו של ויליאם גולדינג, "בעל זבוב"

בכפר חיטים שבגליל התחתון בחרו לקיים פרו־יקט תרבותי–חברתי, שמשלב בתוכו גם חינוך לערכים, גם יצירה משותפת ובעיקר הרוויחו תה־ליך קהילתי מגבש, עם המון הנאה וחדווה במהלך הדרך. במסגרת פרויקט "נותנים במה" של התי־אטרון הארצי לנוער ומשרד התרבות והספורט, הזמינה המועצה האזורית הגליל התחתון יישובים להעלות הצגה יחדיו, בעבודה קהילתית, עם מיטב הסיוע וההכוונה של בעלי מקצוע מן השורה הרא־שונה.

גיל אדלשטיין, מדריך בוגר בתנועת הנוער בני המושבים בכפר חיטים, התלהב מהרעיון ורתם אליו את אגף החינוך במועצה ואת "גרעין עודד". הם הצליחו לצרף בני נוער, פעילים בתנועה ובמושב, והקימו סדנת תיאטרון בליווי ובהכוונה מקצועיים של משרד התרבות והספורט והתיא־טרון הארצי לילדים ונוער.

וכך, לאחר עשרות חזרות, סדנאות, מדירת תל־בושות ועוד... הועלתה בכפר חיטים, על בימת העץ הישנה הפקה של אי הילדים, עפ"י ספרו של ויליאם גולדינג "בעל זבוב" ובבימוים של אייל נחמיאס ואוהד לימור.

גיל מספר שלפני כשנה, ביקשו לפתח בכפר מנהיגות צעירה בדרך שונה מעט, והוא בהחלט יכול לומר כעת שתיאטרון היה כלי מופלא ויעיל, שסייע לו לגשר בין קבוצות האוכלוסייה השו־נות במושב: ותיקים ותושבי ההרחבה, תוך יצירת אינטגרציה בין בני הנוער ואפילו קשרי חברות שנרקמו לאורך התהליך.

גיל: "ההתחלה הייתה בגיבוש קבוצת טרומ"פים (טרום פעילים) לפני כשנה וחצי, איסוף מדריכים שהגיעו ליישוב מהעיר הסמוכה טבריה ובכלל לא ידעו מה זה 'תנועת המושבים' ובניית קבוצה אי־כותית שמובילה את היישוב ולדעתי, היום רוב הילדים שואפים להיות כמוה".

כל 11 השחקנים בהצגה הם מדריכים בבני המו־שבים, מד"צים, מד"מים, מש"צים ופעילים, בעבר או בהווה. ביום ההקרנה, 11 השחקנים היו נרגשים מאוד, אך גם גאים. תחושת הקהילתיות והחברות בהחלט הורגשה וזאת מעבר למשחק עצמו, שהיה משכנע, ולסיפור המסגרת שגרם לי להזיל דמעה או שתיים במהלך ההצגה. וכן, מודה שעצם המ־עמד והחזרה הביתה, לבית שלי בכפר חיטים, כור מחצבתי, הוסיפו גם הם לתחושה ולדמעות.

זכרו את השמות, בטוחה שעוד נשמע עליהם: דורון לוי, ליגל כהן, אלון שירן, ליאב כהן, שוהם בן שטרית, ליאל פרג'ון, דותן חזות, רוני גבאי, נועם אבני, בר חזות וליאור ביטון.

מיכל דותן–לוין
מנהלת תחום תקשורת בתנועת המושבים

מתוך ההצגה "אי הילדים". עצם המעמד והחזרה הביתה הוסיפו לתחושה ולדמעות

צילום: מוטי בוהדנא

"קו למושב" גם באינטרנט - **תנועת המושבים:** www.tmoshavim.org.il ■ **תנועת האיחוד החקלאי:** www.ihaklai.org.il

קו למושב

■ **עורך:** דרור יוסף
■ **עורך משנה** עודד לפיד
■ **מנהלת עיתון** עדנה זיו

■ **כתבים** חני סולומון, יעקב לזר, נחמן גלבוע, עו"ד אפרת חקיקת, יבל ברקאי, עו"ד איילת רייך-מיכאלי, דגנית רם, זהר נוי, איתמר גור

■ **דואר אלקטרוני**
dror.maariv@gmail.com

מזכירה והפקה אסתי כלפון 03-5632547
esti.halfon@maariv.co.il
■ **גרפיקה מערכת** שרה ראובן
■ **גרפיקה מודעות** ניקולאי קולניק
מערכת 03-5632441
מודעות לוח שירלי הכהן
טל' לוח 03-5682878
shirly.hacohen@maariv.co.il

יועצי פרסום דניאלה גבאי, יעקב קניאל, יורם עביבי, גילה סבן
טל' מודעות 03-5632547
פקס מודעות 03-5638728
מודעות kav_daf@maariv.co.il

המערכת והמנהלה רח' קרליבך 2, ת"א

סיימתם לקרוא?
אנא השליכו את הגיליון לפח המחזור הסמוך למקום מגוריכם.

משנה למנכ"ל: עקיבא גולדבלום akiva.goldblum@maariv.co.il

כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לתרגם, לשדר בכל אמצעי, לאחסן במאגר מידע, לפרסם או להפיץ בכל אמצעי כל חלק מן המודפס בעיתון הזה.

רווחיות החקלאות בישראל ירדה ב-20% ב-2012

דוח של הלמ"ס שהראה צניחה חדה ברווחי החקלאות אשתקד לא הפתיע את הארגונים המקצועיים. בהתאחדות חקלאי ישראל מודעים היטב לבעיות וגם יודעים מה יש לעשות כדי לסייע לחקלאים להתפרנס בכבוד ולבלום את המגמה של נטישת הענף. המזכ"ל אבשלום וילן: "העדיפות שלנו היא להביא לפתרון מצוקת החקלאים ולעצור את המגמה של נטישת הענף באמצעות הידברות ושיתוף פעולה עם הממשלה, אבל אם נגלה שזה לא עובד, ולא תהיה לנו ברירה אחרת, נצא להפגנות"

הביצות והקרחת כבר מזמן מאחורינו ולכן האמירה "מצבנו מעולם לא היה רע יותר" תהיה מוגזמת, אבל החקלאות והחקלאים בישראל של 2013 הגיעו לשפל חדש. דוח של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס), שהתפרסם בשבוע שעבר, מלמד שבשנה שעברה חלה ירידה דרמטית בשיעור 20% ברווחיות ענף החקלאות בישראל.

הדוח מציג אומדן ראשון, חלק מניתוח כולל שיפורסם במועד מאוחר יותר, של רווחיות ענף החקלאות בישראל על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ולאחר ניתוח של המידע על ידי הכלכלנית הראשית של התאחדות חקלאי ישראל, רחל בורושק.

לפי הנתונים, שווי התפוקה החקלאית בשנת 2012 היה כ-29 מיליארד שקלים, המתחלקים ל-60% מענפי הצומח ול-40% מענפי בעלי

אבו וילן. "כבר הקמנו מטה פעולה" צילום: אלן שיבר

החיים. מתוך סכום זה, ההכנסות הנקיות של החקלאים בשנה האחרונה נאמדו ב-4.9 מיליארד שקלים, לעומת 6.1 מיליארד שקלים בשנת 2011.

ההכנסה הממוצעת למשק חקלאי הייתה בשנה האחרונה כ-377 אלף שקל, והיא חסרה כ-85 אלף שקל על מנת להשתוות להכנסה הממוצעת אשתקד. הנתון נכון לפני ניכוי הוצאות ההון והריבית של בעלי המשקים, ולכן הרווח הנקי אף נמוך מכך.

בפועל, בשנת 2012 נותרו בידי החקלאים 17% מסך שווי התוצרת שנמכרה, הכנסה נמוכה משמעותית לעומת השנים הקודמות: שיעור ההכנסות שנותרו בידיו החקלאים בשנת 2010 היה 22% וב-2011 החלק שנשאר לחקלאים הסתכם ב-20% מהתוצרת שנמכרה.

הפחיתה ברווח של החקלאים נובעת מירידת מחירם הממוצע של הפירות לעומת שנת 2011 וכן בירידת תפוקת הייצוא (18% בלבד) ומירידת מחירים בתחום זה גם כן. בהתאחדות חקלאי ישראל תולים את הירידה ברווחיות בחמש סיבות: שפע פירות הקיץ בשנת 2012, שגרם לירידה דרמטית במחירים וברווחיות; ירידת המחירים של גזר ותפוח אדמה בשוקי אירופה; חסרונם של כ-4,000 עובדים זרים בממוצע במהלך שנת 2012; התייקרות בשיעור 10% במחירי המים, הדשנים, החשמל והדלק; הרעת תנאי הסחר בשנתיים האחרונות (בשיעור ממוצע של 7% בשנה).

"התוצאות העסקיות שעולות מהדוח מעלות תמונה חמורה ביותר", אומר מזכ"ל התאחדות חקלאי ישראל, אבשלום (אבו) וילן. "אנו רואים ירידה ברורה ברווחיות החקלאים משנה לשנה, מגמה שאם לא תיעצר, תוביל בסופו של דבר לנטישת הענף על ידי החקלאים, מה שעלול להוביל לבעיה לאומית.

"כדי להימנע ממצב זה, על ממשלת ישראל להירתם במהרה לטובת ענף החקלאות והעוסקים במלאכה ולהעביר תכנית חירום והצלה מיידית, הכוללת הימנעות מהטלת מע"מ על פירות וירקות, הגדלת מספר העובדים הזרים העוסקים בחקלאות והחזרת המכסה ל-25 אלף, שמירת מחיר המים, קביעת מדיניות השקעות תומכת צמיחה והימנעות מפגיעה בפטור מהגבלים עסקיים, שכן הנתונים מוכיחים, באופן חד-משמעי, כי התייקרות התשרומות לא 'גולגלה' אל הצרכן, ומנגנון היצע וביקוש הוא שקבע את רמת המחירים".

הבעיות ברורות, וגם המהלכים שיש לדעתכם לבצע כדי להציל את החקלאות מקריסה ברורים. מה אתם עושים בשטח, כדי שהמהלכים שאתם מציעים אכן ייושמו? יש ממשלה חדשה בישראל, העליתם כבר את הבעיות בפני השרים החדשים יאיר שמיר, יאיר לפיד ונפתלי בנט?

"עם שר החקלאות החדש שמיר נפגשנו בתחילת השבוע. עם בנט, שר הכלכלה והמסחר, דיברנו עוד לפני כן דרך אנשינו בקיבוץ הדתי. עם שר האוצר לפיד, עדיין לא. אנו מחכים שיגבש את התקציב ואז נשב גם אתו".

לא רק הממשלה חדשה, גם הכנסת, ולראשונה בתולדותיה אין שם אף מושבניק או קיבוצניק. נציגי ההתיישבות בבית המחוקקים תמיד הובילו את הלובי החקלאי, שהיו לו לא מעט הישגים. מה קורה כיום, כאשר אין להתיישבות נציגים בכנסת?

"נכון שזה מצער מאוד שאין בכנסת נציגים של המגזר שלנו, אבל אני שמח לבשר שהלובי חי וקיים, או יותר נכון, מוקם בימים אלו, בזכות התגייסותם של שורה של חברי כנסת, בהם זבולון כלפא, ישראל חסון, רובי ריבלין, עומר בר לב, רונן הופמן ואילן גילאון. אני בטוח שיהיה לנו בכנסת הנוכחית לובי חזק".

מה יקרה אם המאמצים להשיג את המטרות באמצעות הידברות עם השרים לא יישאו פרי? אתם מתכננים צעדי מחאה?

"כבר הקמנו מטה פעולה ואנו מלווים את נושא גיבוש התקציב. העדיפות שלנו היא להביא לפתרון מצוקת החקלאים ולעצור את המגמה של נטישת הענף באמצעות הידברות ושיתוף פעולה עם הממשלה. אבל אם נגלה שזה לא עובד, ולא תהיה לנו ברירה אחרת, נצא להפגנות. אם גם זה לא יועיל, יש לנו תכניות נוספות. כל האופציות על השולחן. אבל אני מדגיש: כרגע זה עוד רחוק - המטרה שלנו היא לקדם את החקלאות באמצעות הידברות עם הממשלה ואני מקווה שנצליח".

בתקופת מערכת הבחירות דיברו על האיום האיראני ועל השוויון בנטל, ואף מילה על החקלאות. אחרי הבחירות אפילו הנושא המדיני, שכאילו נעלם, זכה לעדנה מחודשת, ורק על מצוקת החקלאים אף אחד לא מדבר. אבל יש מצוקה, היא אמתית, והיא רק הולכת ומחריפה.

רמת ההכנסה הכוללת וזו המיוחסת בממוצע למספר החקלאים

	2010	2011	2012
סה"כ הכנסות החקלאים - מיל' שקלים (נומינלי)	6,117	6,096	4,936
מס. חקלאים עצמאיים - אלפים	14.5	13.4	13.1
הכנסה שנתית למועסק עצמאי בחקלאות - אלפי שקלים - נומינלי	423	455	377
כנ"ל - ריאלי - במחירי 2012	445	462	377
שיעור השינוי הריאלי בהכנסות		-3.7%	-20.3%
שיעור השינוי במספר החקלאים		-7.4%	-2.3%
שיעור השינוי בהכנסה למועסק		3.9%	-18.4%

השינוי בתנאי הסחר בשנים 2111 ו-2012

		2011	2012
סה"כ ענף החקלאות	השינוי במחירי התפוקה	4.2%	-2.8%
	השינוי במחירי התשומה	12.0%	4.8%
	השינוי בתנאי הסחר	-6.9%	-7.2%
ענפי הצומח	השינוי במחירי התפוקה	4.7%	-4.9%
	השינוי במחירי התשומה	8.8%	5.8%
	השינוי בתנאי הסחר	-3.8%	-10.1%
ענפי בע"ח	השינוי במחירי התפוקה	3.5%	0.6%
	השינוי במחירי התשומה	14.5%	4.0%
	השינוי בתנאי הסחר	-9.6%	-3.3%

ערך התפוקה החקלאית

	מיל' שקלים - נומינלי			השינוי הנומינלי		
	2010	2011	2012	בערך	במחיר	בכמות
סה"כ התפוקה החקלאית	**26,731**	**28,481**	**28,883**	**1.4%**	**-2.8%**	**4.3%**
תפוקת ענפי הצומח	16,414	17,139	17,301	0.9%	-4.9%	6.1%
תפוקת ענפי בעלי חיים	10,317	11,343	11,583	2.1%	0.6%	1.5%
סה"כ התפוקה החקלאית	**100.0%**	**100.0%**	**100.0%**			
תפוקת ענפי הצומח	61.4%	60.2%	59.9%			
תפוקת ענפי בעלי חיים	38.6%	39.8%	40.1%			

התפלגות רכיבי התוצר והתשומות בשנת 2112 - מיליוני שקלים, אחוזים

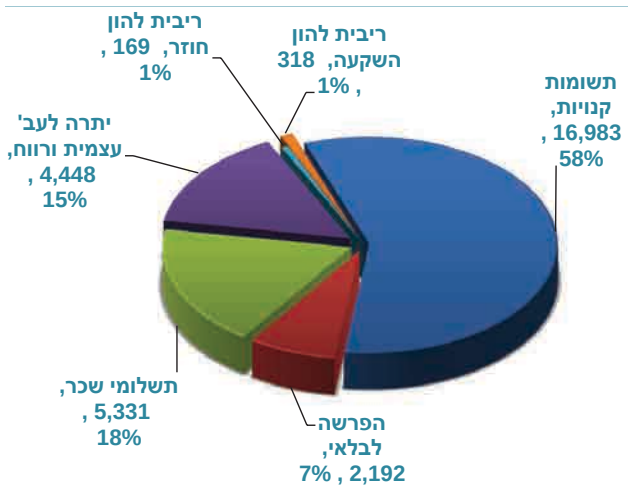

מאיר צור, מזכ"ל תנועת המושבים, חושש מהתמעטות החקלאים בישראל: "האסון הכי גדול מבחינתי זה שהאדמות החקלאיות יעברו לידיים זרות", אבל מתנחם מעט ביישום ניסיוני של החלטה 979: "זה לא כל תאוותנו בידינו, אבל זה בהחלט עושה איזשהו סדר". הוא סבור שיהיה חכם ליצור תנועת התיישבות אחת גדולה, לאור הדמיון הנרקם בין המושב והקיבוץ המתחדש: "אנחנו חלשים מדי בשביל לריב גם בחוץ וגם זה עם זה"

"הקרקע היא של מי שמעבד אותה"

יעקב לזר

כשקיימנו את הריאיון הזה – מאיר צור, מזכ"ל תנועת המושבים ויו"ר חקלאי ישראל, ואנוכי – עוד לא הייתה ממשלה בישראל. בינתיים, הוקמה ממשלה ושר החקלאות הוא יאיר שמיר, מישראל ביתנו. המסר שמבקש צור להעביר אינו משתנה: "הציפייה שלנו משר החקלאות החדש, שהוא יבין שהחקלאות היא לא רק עסק, היא גם ערך; שסגירת משק חקלאי בנגב או בגליל או במרכז זה אסון למדינת ישראל.

"ככה צריכים לראות את זה ראש הממשלה, שר החקלאות, מזכירי התנועות וכל קיבוצניק ומושבניק. מתוך התפיסה הזאת, צריך לפעול. צריך לחשוב איך לעזור למשקים מתקשים להתייעל, ולא איך לסגור אותם".

צור בן 48, בן מושב עין יהב, נשוי ואב לשניים, מגדל פלפל ותמרים במשק משפחתי משותף. הוא נבחר לתפקיד באמצע הקדנציה של קודמו איתן בן דוד שהחליט לפרוש, השלים שנתיים ולאחרונה, נבחר לקדנציה נוספת של חמש שנים. הוא הביא למערכת רוח אחרת – עבודת צוות, חיפוש אחרי המשותף בין התנועות – המושבית והקיבוצית – ולא המפריד, פחות אגו ויותר פעילות למען הציבור שבחר אותו. דיברנו על שתי התנועות, על חקלאות, על המרחב הכפרי ועל מינהל מקרקעי ישראל.

עתיד החקלאות בישראל

החקלאות הישראלית היא אולי הכי מתקדמת בעולם, אבל אין לה דור המשך. אנשים צעירים בישראל אינם רואים בחקלאות דרך חיים. הגיל הממוצע של החקלאים בארץ הוא יותר מ–60, ולגמרי לא ברור איך משנים את המצב הזה. אפשר לשנות?

"הבעיה המרכזית היום בחקלאות היא באמת הדור הצעיר, יותר מכל דבר אחר. אם אבא שלי, כשאני גדלתי במושב עין יהב, הדבר שהוא הכי רצה היה שאני אמשיך להיות חקלאי, אני לא בטוח שהיום זה מה שרוב החקלאים מעוניינים שהילדים שלהם יעשו.

"מי שרוצה שהבן שלו ימשיך בחקלאות הופך להיות עוף מוזר. הסיבה המרכזית לכך היא, שהמדינה מתעמרת בחקלאים – בגלל בעיות המים, העובדים הזרים, פערי המחירים וכל הדברים האלה גם יחד. התוצאה היא, שאין דור צעיר בחקלאות. זו הבעיה מספר אחת שלנו.

"מבחינה זו, בקיבוצים יש יתרון. בקיבוץ צריך בעל מקצוע אחד, שאפשר להביא אותו גם ממקום אחר, שינהל את החקלאות בקיבוץ, ואפשר להרכיב צוות שיעשה את העבודה. במושב, צריך להביא את הבן שיהיה חקלאי בחלקה של המשפחה, וזה יותר קשה.

"אנחנו מנסים להסב את תשומת לבם של מקבלי ההחלטות בתחום הזה, שכשהם יבינו את גודל הבעיה, זה יהיה מאוחר מדי. בשלב מסוים יגלו, שאין פירות וירקות על המדפים בסופרמרקטים, כי אין מי שיגדל אותם. אז יצטרכו או לייבא פירות וירקות מחו"ל במחירי יבוא או לייבא חקלאים מחו"ל, שזה אבסורד לא נורמלי.

"האסון הכי גדול מבחינתי זה שהאדמות החקלאיות יעברו לידיים זרות. בסופו של דבר, יש פה ויכוח אמתי על ההחזקה בקרקע, והקרקע היא של מי שמעבד אותה".

לאחרונה, יש ניסיונות לטפח חקלאים צעירים.

"לשמחתי, זה דבר שצובר תאוצה גדולה בפורומים של חקלאים צעירים. אנחנו אוספים צעירים בני מושב, שהתחילו להיות חקלאים ורוצים להיות חקלאים, אפילו אם ההורים שלהם לא חקלאים, ואנחנו רוצים לייצר גוף שיתמוך בהם, בכל הפרמטרים האפשריים.

"זה מתבצע בעזרת משרד החקלאות, ואנחנו מקווים שבאמצעות המהלך הזה נצליח לייצר עתודה של כמה מאות חקלאים חדשים, שייכנסו לתוך מעגל העשייה החקלאית, ואולי נצליח גם להצמיח מנהיגות חקלאית צעירה".

זה לא סוד שבין קודמך בתפקיד ובין התנועה הקיבוצית היו יחסים בעייתיים. איך עבדת עם ולוולה (זאב שור)?

"ולוולה ואני הגענו למסקנה, שהמשותף לשתי התנועות הוא על גבול ה–100%. יש מעט מאוד דברים שאנחנו לא רואים אותם עין בעין, או שהאינטרסים שלנו לגביהם שונים. מבחינה אסטרטגית ותפיסת עולם, החלטנו שאנחנו פועלים יחד ובשיתוף פעולה בכל דבר, וכך נהגנו בשנתיים האחרונות. בכל דבר פעלנו יחד.

"כשאנחנו הלכנו למינהל בעניינים שלנו, הזמנו את הקיבוצים לבוא אתנו, ולהפך. אנחנו חלשים מדי בשביל לריב גם בחוץ וגם אחד עם השני, וזה גם לא נכון. חוץ מאגו, אין בזה שום דבר. אני בטוח שגם עם איתן ברושי נמשיך באותה רוח. נפגשנו לאחר שאיתן נבחר, ואנחנו מתכוונים לעבוד בשיתוף פעולה מלא".

הזכרת את המינהל, אז בוא נדבר על זה. לפני כמה שבועות שלחת למינהל מכתב זועם ובו טענת שהמינהל הופך את המגזר המושבי ל"שק חבטות" בכל הקשור להתנהלותו בעניין ההרחבות.

"המכתב הזה משקף את התחושה שלנו לגבי מה שקורה במינהל, למרות הרוח הטובה מאוד שבנצי ליברמן משדר ונותן באופן אישי. בנצי אמור להיות ידיד של ההתיישבות ולהבין מה זה התיישבות, מה

>>>

> "המדינה מתעמרת בחקלאים - בגלל בעיות המים, העובדים הזרים, פערי המחירים וכל הדברים האלה גם יחד. התוצאה היא, שאין דור צעיר בחקלאות. זו הבעיה מספר אחת שלנו"

זה מרחב כפרי ומה זה חקלאות. למרות הרצון הטוב שלו, עדיין לא קורים דברים טובים.

"הייתה פה פעולה של מחוז ירושלים, שהוציא לתקשורת טענות לא נכונות בדבר כספים שהמושבים גובים, זה פשוט לא אמת. המושבים לא גבו כספים ולא יכולים לגבות, וכנגד זה התרענו.

"זו רק דוגמה אחת מני רבות. בסך הכול, במינהל מקרקעי ישראל חייב לקרות בתקופה הקרובה משהו מאוד משמעותי ביחס שלהם להתיישבות, גם למושבים וגם לקיבוצים.

"במושבים, אנחנו רואים את האור בקצה המנהרה בשני דברים. האחד – בתקופה הקרובה יחל יישום של החלטה 979 כפיילוט, לעת עתה בשני מושבים. למרות שה–979 לא מושלמת מבחינתנו, היא אמורה להסדיר את חלקת המגורים.

"פירושה, בגדול, שניתן לבנות שלושה בתים בנחלה בלי קשר לרצף בין–דורי, שאפשר לפצל חצי דונם מתוך הנחלה ולרשום אותו באופן עצמאי, כלומר ניתן לייצר הרחבה בתוך המושב על ידי ההוצאה של חצאי דונם מתוך הנחלות, ושאפשר לייצר פעילות לא–חקלאית, פל"ח, בתוך הנחלה בצורה מוסדרת.

"זה לא כל תאוותנו בידינו, אבל זה בהחלט עושה איזשהו סדר. בפריפריה, שם המחירים אטרקטיביים זה בסדר, במרכז הארץ יהיה יקר מאוד לבצע את זה, אבל בסך הכול, בחלק הזה אנחנו במצב סביר".

והדבר השני?

"הדבר השני המשמעותי הוא, שאנחנו מתקדמים מאוד בעניין חוזה חכירה לדורות מול המינהל, ל–49 שנה כפול ארבע מתחדש. אנחנו פועלים במרץ כדי להגיע להסכם הזה, שאחרי 100 שנות התיישבות יהיה לבעל הנחלה הסכם מסודר. למרות שבינתיים יש יותר אווירה טובה מול בנצי ליברמן ופחות מעשים בפועל, אני בתחושה שבקרוב יבואו גם מעשים.

"המדינה והמינהל יכלו לעשות את הסדר הקרקעות אתנו באופן מיידי, ועל ידי כך לעזור למלא קצת את הגירעון בקופת המדינה. בהסדר מיידי, אנחנו יודעים להביא שמונה מיליארד שקל, ואם המדינה הייתה מרימה את הכפפה ועושה את זה מהר, היא הייתה יוצאת רק נשכרת".

את התהליך הזה צריך לעצור

חילוקי דעות קשים בין תנועת המושבים לתנועה הקיבוצית התגלו בנושא הרפורמה במשק החלב, שזכתה לכינוי "מתווה לוקר". בתחילת פברואר השנה, הגישו המושבים ומספר יצרני חלב משפחתיים קטנים עתירה לבג"צ, למתן צווים על תנאי ובקשה למתן צווי ביניים נגד החלטתם של שרת החקלאות לשעבר אורית נוקד וועדת המכסות ליישם את המתווה, שגיבשה ועדה בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה, הראל לוקר, בתחום משק החלב.

העתירה הוגשה לאחר שוועדת המכסות, בהתאם להוראת שרת החקלאות ול"מתווה לוקר", פרסמה אמות מידה לחלוקת מכסות לייצור חלב שמעניקות מכסות נוספות למשקים פרטיים גדולים, שהיקף הייצור בהם הוא 700 אלף ליטר ומעלה. העותרים טענו, כי מתווה זה פוגע קשות ובצורה בלתי–הפיכה במשקים המשפחתיים הקטנים.

מאיר צור אמר בעקבות הגשת העתירה, כי תנועת המושבים תומכת בהסדר כולל, שיביא להתייעלות ולהתחדשות, אולם הסדר כזה צריך להיעשות בהסכמה ובהבנה, בהתייחסות מידתית למשק החקלאי המשפחתי ובדרך של חקיקה מתאימה, ולא באמצעות "מחטפים" ובניגוד לחוק.

"מחטפים" בניגוד לחוק?

"מה שקרה ב'לוקר', זה שהתייחסו למשק המשפחתי כאל משק שנועד להכחדה. מצמצמים את המשק המשפחתי, כדי לייעל את ענף החלב. את הגישה הזו אנחנו לא מקבלים, ולא בגלל שזה נוגע הפעם לנו.

"אם היום אומרים שלא משתלם להחזיק רפת של 500 אלף ליטר, מחר יגידו שלא משתלם להחזיק רפת של שלושה מיליון ליטר, כי רפת של 12 מיליון ליטר יותר יעילה מרפת של שלושה מיליון. אנחנו חושבים שזו תפיסה לא נכונה.

"מה שרצינו ב'מתווה לוקר' זה להכניס להסכם מסמך הסתייגויות, שנקרא 'מסמך מאיר צור', שאומר שמצד אחד, מאפשרים לפרוש למי שרוצה לפרוש, ומצד שני, מאפשרים לגדול למי שרוצה לגדול. זה אינטרס משותף של המשק המושבי ושל המשק הקיבוצי, שיהיו כמה שיותר רפתנים.

"גם בקיבוצים צריכים להבין, שאם מסתכלים על הרפת רק מהכיוון של התייעלות, אז רפתות לא יהיו גם בקיבוצים. בסוף זה יהיה בידיים של אייפקס ושל שטראוס, כי במקום רפת בקיבוץ בנגב של שלושה מיליון ליטר, אפשר להקים רפתות ענק במרכז ושם זה יהיה הרבה יותר יעיל. את התהליך הזה צריך לעצור. אם יקימו פה רפתות ענק, בסופו של דבר, גם יגידו – תעשו שוק חופשי, כל מי שירצה, שיגדל. לא יהיו מכסות ולא מחיר מטרה. זה עלול לקרות מהר מאוד.

"אני מודה, שבשלב מסוים מאוד כעסתי על הקיבוצים בעניין הזה, משום שהם רצו להסכם והשאירו אותנו מאחור. בסופו של דבר, הקיבוצים, לא מעט בזכותם של לוולה ושל יעקב בכר, הבינו את החשיבות של המושבים בתוך הסיפור ואת החשיבות של ההליכה המשותפת, וקיבלו את עמדתנו. הבעיה שלנו היום זה לא הקיבוצים, אלא משרד החקלאות ומועצת החלב, שעליהם אנחנו מאוד כועסים".

מה לגבי הלול, פטם וביצים?

"גידול הפטם במושבים משולב במערכות הגדולות, ואנחנו נמצאים יחד עם הקיבוצים באינטגרציות האזוריות. בתחום הזה אנחנו באותה סירה. עכשיו יש תקופה יחסית טובה, לאחר שהייתה תקופה קשה לפני כן. בסך הכול, זהו ענף שהפך להיות תעשייתי, גדול, עם היתרונות ועם החסרונות שלו.

"את הביצים מגדלים כמעט ב–100 אחוז במושבים, הרוב המכריע בגליל, ומדובר על לולים קטנים, שמחזיקות משפחות שאין להן מקור פרנסה אחר. אנחנו אומרים, שאם יחליטו כן רפורמה או לא רפורמה, אנחנו מצפים מהמדינה לשמור על המגדלים האלה ולאפשר להם להמשיך להתפרנס. הם רחוקים מלעשות מיליונים מגידול הביצים".

איך נראה ענף התיירות במושבים?

"אנחנו עושים תיירות פנים קטנה מאוד, גם בקיבוצים וגם במושבים. במושבים זה יותר משפחתי, בקיבוצים יש גם בתי מלון, אבל בסך הכול, זה ענף לא מספיק מפותח. אנחנו צריכים לפתח תיירות חוץ, שתבוא לכמה ימים להתארח אצלנו, לראות את המרחב הכפרי, ללמוד על החקלאות שלנו שמובילה בחקלאות העולמית, לראות נופים שונים.

"צריך לחשוב על הכיוון הזה יחד ולהשקיע בו, כי למרחב הכפרי במדינת ישראל יש המון מה להציע. לכן הקמנו את התאחדות התיירות הכפרית, כדי לייצר משהו משותף.

"נצטרך לחשוב איך אנחנו משפרים את התדמית של המרחב הכפרי. הכנסנו דרך האתר של התנועה את כל האטרקציות שיש במושבים, ואנחנו מפנים דרך אתרי האינטרנט הארציים אל אתר התנועה ואל האטרקציות האלה. התקווה היא שאנשים יגיעו, יחוו חוויה חיובית שאותה הם יעבירו הלאה, כשגרירים של רצון טוב. אנחנו מאמינים שכל מי שנוגע בקרקע, מי שקוטף עגבנייה או קוטף תפוז, הופך להיות אזרח יותר מחובר למולדת שלנו".

תנועת נוער אחת

באוקטובר בשנה שעברה צורף פעיל מתנועת המושבים למחלקת שנת השירות הקיבוצית, לאור העובדה, שיותר משליש הש"ש ("שינשינים") הם בני מושבים. מספר השינשינים גדל מאוד בשנים האחרונות, ועומס עבודת הליווי הצריך תוספת של אדם.

מה דעתך על איחוד תנועות הנוער?

"יש היום 80 קיבוצים, שהנוער שלהם נמצא בתנועת הנוער בני המושבים, ועוד ועוד קיבוצים רוצים להצטרף. זה שינוי עצום לעומת מה שהיה בעבר. אני חושב שהדבר הנכון לעשות בתחום הזה הוא, שהקיבוצים והמושבים יבנו יחד את תנועת הנוער שלהם. זה יכול להיות במסגרת הנוער העובד והלומד, זה יכול להיות במסגרת אחרת, אפשר יהיה לקרוא לה בני המושבים והקיבוצים. אנחנו יכולים לבנות תנועת נוער ערכית, וזה המקום שאליו אנחנו חייבים לכוון.

"חיילים וצעירים, זה תחום שאנחנו פועלים בו ביחד, ומתקיים פה שיתוף פעולה יוצא מן הכלל בין התנועות. אני אומר שיתוף פעולה, אבל הקיבוצים עוזרים לנו הרבה יותר מאשר אנחנו להם. ועל כן אני גם אומר תודה בכל הזדמנות.

"אבל למה רק תנועת נוער? יכול להיות שיום אחד נבנה תנועה אחת. על ציר הזמן, אני מעריך שהמושב והקיבוץ המתחדש הולכים להיות יישובים מאוד דומים, וייתכן שיגיע הרגע שנהיה בשלים לייצר תנועת התיישבות אחת גדולה. אני חושב שהזמן הזה יגיע, והוא לא כל כך רחוק. זה יהיה חכם לעשות את זה".

מטבע הדברים, השיחה הגיעה גם לפוליטיקה. לפני הבחירות בינואר, ניסו המושבים והקיבוצים להקים את מפלגת ההתיישבות. הרעיון צץ כאשר התברר שגם לקיבוצים וגם למושבים לא תהיה נציגות אמתית בכנסת והיו מי שהעריכו, שאם המושבניקים והקיבוצניקים יחברו יחדיו לרשימה אחת, הם יצליחו לעבור את אחוז החסימה ולהכניס לכנסת ח"כים מטעמם. הניסיון כשל, הוא נעשה מאוחר מדי ועם תומכים מעטים מדי.

יהיה ניסיון נוסף?

"הפוליטיקה זה מגרש המשחקים העיקרי, ואנחנו נצטרך לראות אם יש לנו בית

איתן ברושי. "אנחנו מתכוונים לעבוד בשיתוף פעולה מלא"
צילום: ראובן קסטרו

או אין לנו בית. מפלגת העבודה בראשות שלי יחימוביץ' היא לא הבית שלנו. מפלגת העבודה לא רואה בחקלאות ערך. גרוע מזה, היא נטשה אותנו.

"התפלאתי לראות שהקיבוצניקים הצביעו למפלגת העבודה, למרות מה שהמפלגה הזאת עשתה להם. אני חושב שזו הייתה טעות. מפלגת העבודה פגעה בקיבוצים באופן ברור ומובהק, והם לא היו צריכים להצביע עבורה. הם היו צריכים ללכת עם מי שהלך אתם. זה מה שהמושבים עשו. המושבניקים ראו ששלי יחימוביץ' הפנתה לה עורף, אז גם הם הפנו לה עורף.

"ביום שמפלגת העבודה תחזור לערכים שלה ותחזור להיות מפלגת העבודה האמתית, שההתיישבות בראש סדר העדיפויות שלה, המושבים יחזרו לתמוך בה, ולא נצטרך לחפש לנו בתים אחרים. ואם זה לא יקרה, ולא נמצא בית אחר, אז נתארגן בעצמנו.

"ברור לנו שאנחנו חייבים שיהיה לנו כוח פוליטי, ואנחנו יודעים לייצר כוח כזה. אם נצטרך, נתארגן ביחד, נאסוף את הזרם המרכזי השפוי גם מהמושבים וגם מהקיבוצים, ונבנה כוח פוליטי. אם נצטרך, והלוואי שלא נצטרך".

מה קורה בתחום הקהילה?

"הקמנו את אגף חברה וקהילה, כדי לעזור למושבים בצד של חיזוק הקהילה. הקטע הזה יותר חלש במושבים מאשר בקיבוצים. יש מושבים שעושים בתחום הזה דברים מדהימים, ויש כאלה שלא עושים מספיק, ואנחנו רוצים לעזור להם. אנחנו רוצים מושבים שבהם חוגגים יחד ועושים פעולות תרבות משותפות. יש צורך לחבר בין תושבי ההרחבות במושבים ובין בעלי הנחלות, וגם בזה אנחנו מסייעים".

מסר לציבור הקוראים?

"אני רוצה שמאוד מאוד נשמור, גם בקיבוצים וגם במושבים, על הערך של ההתיישבות, הערך של החקלאות. לפעמים, אנחנו אולי קצת מתחממים בנעימות הזאת, שהכלכלה מיטיבה אתנו. שפתאום אתה נמצא במקום ששווה המון כסף, אבל צריך לזכור שזה לא העיקר. ואני אומר אפילו יותר מזה, אני אומר שהמחיר הגבוה מאוד של הנחלות במושבים, במובן מסוים, הוא טרגדיה מבחינתנו. הוא מפתה למכור.

"אנחנו לא רצינו שכך יקרה, זה לא עושה לנו טוב. מה שחשוב זה לשמור על הקרקע, לשמור על החקלאות, על התרומה למדינה ולצה"ל, את האזרחות הטובה, את כל הדברים האלה אנחנו צריכים לשמר".

בעל משק עזר הוא "חבר אגודה"

בית המשפט העליון קבע, כי האגודה התייחסה לבני זוג בעלי משק עזר במושב צופית כ"חברים" בה במשך שנים רבות. לכן, בהסתמך על תקנות האגודות השיתופיות, ייחשבו חברים לכל דבר

בית המשפט העליון דחה בקשת רשות ערעור של מושב צופית ואישר סופית את פסק דינו של בית המשפט לעניינים מנהליים בירושלים, שבו נקבע, כי בעל משק עזר במושב הנו חבר שווה זכויות לחברי האגודה בעלי הנחלות, לכל דבר ועניין.

ההליכים בתיק זה החלו בעת שהאגודה פנתה לרשם האגודות בטענה, כי "ספר החברים" של האגודה כולל את שמותיהם של בני זוג, בעלי משק עזר, והוא אינו אלא "רשימת בוחרים", ויש למחוק את שמותיהם, הואיל ונרשמו בטעות.

חוקר שמונה מטעם רשם האגודות דחה את בקשת האגודה ואישר את חברות בני הזוג, אולם רשם האגודות קיבל את ערעורה של האגודה על החלטת החוקר וקבע, כי בני הזוג אינם חברים. בהחלטתו הסתמך רשם האגודות, בין היתר, על חוזה שנחתם על ידי בני הזוג ובו הצהירו שאינם חברים באגודה.

בני הזוג, שיוצגו על ידי עורכי הדין גד שטי־למן וצביקה גלזר, ערערו על פסק דינו של רשם האגודות לבית המשפט לעניינים מנהליים בירו־שלים, שהפך את ההלכה לטובתם. על פסק דין זה הוגשה בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון, שאימץ את פסק הדין שניתן בביהמ"ש המחוזי.

על פי פסק הדין, האגודה התייחסה לבני הזוג כ"חברים" במשך שנים רבות ואף אפשרה את השתתפותם באספות הכלליות של האגודה וב־בחירות לרשויות האגודה. באשר להסכם עליו חתמו ובו הצהירו כי אינם חברים נקבע, כי החו־זה נחתם לצורכי הקצאת מגרש בהרחבה ואין בו כדי לשנות את מעמדם של בני הזוג כחברים. מה גם, שלאחר חתימת ההסכם המשיכה האגודה להתייחס לבני הזוג כחברים לכל דבר ועניין.

ביהמ"ש השתית את פסק דינו על תקנה 2 א' לתקנות האגודות השיתופיות הקובעת, כי היה ובמשך תקופה סבירה נהגו באדם כחבר אגודה, יראו אותו כחבר באגודה. ביהמ"ש הוסיף, כי מתקיימים בבני הזוג מרבית האלמנטים המהו־תיים שהוכרו בפסיקה המעידים על חברותו של אדם באגודה שיתופית מכוח נוהג, גם אם לא התקבל לשורותיה בדרך הפורמאלית הקבועה בתקנון.

לפי הכרעת ביהמ"ש, העובדה שהמשיבים לא שילמו "דמי חבר" לאורך שנים אינה מטה את הכף לרעת בני הזוג, הואיל וסביר כי הדבר נבע מאי הבנה מצדם לגבי הסכום שעליהם לשלם כ"חברים".

לדברי עו"ד שטילמן, ההחלטה חשובה, שכן נדיר שביהמ"ש מבטל החלטה של רשם האגודות, לא כל שכן על בסיס תקנה 2א'. לדבריו, הענקת מעמד של "חבר אגודה" לבעל משק עזר תאפ־שר לו לקבל את כל ההטבות והזכויות הניתנות לחברים בעלי הנחלות באגודה. כך למשל, בני הזוג יוכלו לבחור ולהיבחר לכל מוסדות האגו־דה, לקבל דיבידנדים מרווחיה ולהיות שותפים בפרויקטים של האגודה וכיוצא בזה.

הפינה להערותיכם

טיוטת קודקס החלטות מועצת מקרקעי ישראל הוצגה להערות הציבור. במכתב של ממ"י למושבים אין ביטוי לזכותו של המושב ל"קרקע נוספת" לכל נחלה, כלשון החלטה 476, בגודל שלושה דונם לכל נחלה

בועז מקלר, רואה חשבון

מינהל מקרקעי ישראל פנה לציבור הרחב להעיר את הערותיו לטיוטת קודקס החלטות מועצת מקרקעי ישראל, לא יאוחר מ–21 באפ־ריל 2013. הקודקס, אשר מאגד ומאחד את אוסף החלטות מועצת מקרקעי ישראל להחלטה אחת בעלת סעיפי משנה נועד, על פי מינהל מקרקעי ישראל (להלן "ממ"י"), לשמר את "הדין הקיים", תוך עדכון ותיקון הליקויים והחסרונות. במק־ביל לפרסום הקודקס החדש באתר ממ"י, פרסם המוסד הודעה, אשר קוראת לציבור להעיר את הערותיו לגבי הקודקס עד יום ראשון הקרוב.

בנוסף, נכתב בהודעה, כי בטיוטת הקודקס "עודכנו, מוינו ונערכו מחדש החלטות המועצה, כדי להתאימן למדיניות הקרקעית הנהוגה"... שאלות מתבקשות הן מהי אותה "מדיניות קר־קעית נהוגה" ומהי סמכות ממ"י לערוך שינויים כאמור? וכיצד מדיניות זו מתבטאת באותם עד־כונים שהוכנסו בקודקס?

שאלה נוספת היא מדוע לא ניתן ביטוי בקו־דקס להחלטות המדיניות הקרקעית של ועדת המשנה של מועצת מקרקעי ישראל, ומה יהיה מעמדן לאחר מתן תוקף לקודקס בהחלטת מוע־צת מקרקעי ישראל?

כמו כן, יש להיערך להעברת הקודקס כמקשה אחת בישיבת מועצת מקרקעי ישראל בעתיד הקרוב, החלטה אשר תיתן תוקף לשינויי המדי־ניות שבוצעו ע"י ממ"י ללא דיון ראוי ומקובל.

להלן דוגמאות לשינויים מהותיים אשר הוכ־נסו בקודקס:

החלטה 416: "חוזי חכירה במושבי עובדים לפי חוק מינהל מקרקעי ישראל, התש"ך – 1960" אשר אושרה ביום 11.5.1989, קבעה כי 'החל מיום 11.5.89 יהיו מושבי עובדים וחברי מושבי עובדים זכאים לחתום עם מינהל מקרקעי ישר־אל על חוזה חכירה כדלקמן:

חוזה חכירה לאגודה שהיא מושב עובדים.

חוזה חכירה למתיישב לגבי חלקה א' של נחלה במושב עובדים'.

להחלטה דנן צורפו שני חוזי חכירה:

אחד, חוזה חכירה – מושב עובדים (להלן: "חוזה המושב") הקובע בין היתר בסעיף 5(ג) את "מט־רות החכירה":

"למרות האמור לעיל ובכפוף לאמור בסעיף 7 (ב) תהיה האגודה רשאית להשתמש בחלק מהמוחכר למטרת מפעל. בפסקה זו: האגודה – לרבות חבריה, באישור האגודה, ובלבד שעל חבריה יחול סעיף 10 (ה)". כאשר "מפעל" מוג־דר לעניין זה בסעיף 2 "הגדרות" לחוזה המושב כדלקמן: "מפעל – שטח קרקע מתוך המוחכר המשמש או נועד לשמש לתעשייה, לבתי הב־ראה ונופש, לחניונים (קמפינג), לתחנות דלק, לבריכות שחיה מסחריות, או לכל מטרה עסקית אחרת שאינה משק חקלאי".

החוזה האחר הוא חוזה חכירה – חלקה א' (להלן: חוזה חלקה א') הקובע בסעיף 6 את "מט־רות החכירה": "המוחכר מוחכר לחוכר למטרות מגוריו, הקמת מבני משק, עיבוד חקלאי ומט־רות אחרות, והכול בהתאם להחלטות המועצה בתנאים ובפרטים שייקבעו על ידה, מזמן לזמן, שיהיו בתוקף במועד מימוש המטרה (להלן – מטרות החכירה)".

מנגד, סעיף 1 לפרק שני, בחלק משנה הח־מישי אשר בחלק הרביעי לקודקס החדש, קובע את מטרות החכירה כדלקמן:

"קרקע חקלאית תימסר בדרך של חכירה בלבד, לייצור מוצרים חקלאיים ולהקמת מבנים ומתקנים הדרושים למגורי המתיישבים ולצור־כיהם האחרים, וכן לצורכי הייצור החקלאי."

יוצא בזאת, כי הקודקס החדש מצמצם משמ־עותית את הזכויות שהוקנו על פי חוזי החכירה המקוריים ומגביל אותם לשימושים חקלאיים בלבד.

מהדוגמה לעיל ומדוגמאות רבות נוספות עולה הצורך להיערך כהלכה לקראת ישיבת מועצת מקרקעי ישראל אשר צפויה לאשר את הקודקס, לרבות נקיטת הליכים משפטיים, ככל שיידרשו, לשמירת זכויות אגודת היישובים החקלאיים וחבריהם.

כמו כן, אנו מציעים להוסיף להחלטה הצפויה בעתיד הוראה שתקבע, חד–משמעית, כי במקרה של סתירה בין הוראות הקודקס להחלטות מוע־צת מקרקעי ישראל, החלטות המועצה יגברו.

דרישת ממ"י לסימון משבצת הנחלות טרם חתימת חוזה חכירה לדורות

לאחרונה, נתקבלה במושבים דרישה מאת ממ"י להגיע, תוך 60 ימים, אל הנהלת מחלקת מיפוי "לצורך הסכמה לחלוקת השטחים המוחזקים על ידכם תוך הפרדה בין שטחי קבע לשטחים זמניים". במכתב הדרישה אף צוין, בין היתר, כי "במידה ותוך 60 יום ממועד מכתבי זה לא יי־קבעו על ידכם שטחי הקבע והשטחים הזמניים, הפרדת השטחים תיעשה ע"י המינהל".

לוב. "קרקע חקלאית תימסר בדרך של חכירה בלבד [...] לצורכי הייצור החקלאי" צילום: אדי ישראל

דרישה זו, הנעשית בטרם מאפשר ממ"י לא־גודת היישוב החקלאי ולחבריה לחתום על חוזה חכירה לדורות, היא חסרת תוקף וסמכות. הגורם העיקרי המונע ומעכב את חתימת חוזי החכי־רה לדורות עם המושבים וחבריהם הוא ממ"י, המתעלם מהחלטה מס' 416 של מועצת מקרקעי ישראל מיום 11.5.1989, אשר קבעה נוסח חוזה חכירה לדורות למושב ולחבר (חלקה א').

על פי החלטת מועצת מקרקעי ישראל 476 ("החכרת קרקע לדורות למושבי עובדים וכפרים שיתופיים") מיום 29.10.1990, מדידה מדויקת של מלוא שטח המשבצת וסימון סופי ומחייב של "משבצת הקבע" המגיעה למושב העובדים או לכפר השיתופי תיעשה במקביל לחתימת חוזה חכירה לדורות. על כן, דרישת ממ"י המוקדמת לקביעת "תקן מכסת הקרקע" חסרת תוקף.

כמו כן, במכתב של ממ"י למושבים אין ביטוי לזכותו של המושב ל"קרקע נוספת" לכל נחלה, כלשון החלטה 476, בגודל שלושה דונם לכל נחלה. לדוגמה: תקן מכסת קרקע של מושב, לו 100 נחלות, בנות 30 דונם כל אחת יהא: 3,300 דונם = 100*3 + 100*30.

יודגש, כי החלטה 476 קובעת מפורשות כי "גבולות הקרקע להחכרה ושטחה לכל יישוב יהיו, לצורך החלטה זו, לפי המלצת שר החק־לאות או המלצת ועדת הקרקעות שהוא מינה". לפיכך, לממ"י אין כל זכות להתנות דבר בגבו־לות קרקע משבצת הנחלות.

נוכח האמור לעיל, מוצע להשיב לממ"י כי הדרישה לסימון משבצת הנחלות חסרת תוקף וסמכות בטרם יתאפשר למושב ולחבריו לח־תום על חוזה חכירה לדורות ע"פ נוסח החלטות מועצת מקרקעי ישראל, על פיהן ממ"י מחויב לפעול. וכי ממ"י מתבקש להעביר לידי המושב נוסח חוזה חכירה לדורות ע"פ החלטה 416 של מועצת מקרקע ישראל.

בסימן שאלה

עו"ד איילת רייך-מיכאלי

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

אדוני הבורר

הליך בוררות הסתיים בהחלטה שלא הייתה מקובלת על המושב שיזם אותו. האם אפשר לבטל את פסק הבורר בבית המשפט? ומה עושים אם השופט דחה את הבקשה?

לפני כשנתיים ניהל המושב הליך של בוררות נגד תאגיד והבורר דחה את טענות המושב. הגשנו בקשה לביטול פסק בורר, אשר נדחתה לאחרונה על ידי בית המשפט המחוזי. האם אפשר להגיש ערעור לבית המשפט העליון על פסק הדין של המחוזי?

אין למבקש לבטל פסק בורר הזכות לערער על ההחלטה לדחות את הבקשה, ועליו להגיש לבית המשפט העליון "בקשת רשות ערעור" (סעיף 38 רישא לחוק הבוררות תשכ"ח–1968). לפיכך, יש להקפיד על כך, שכן ערעור שהוגש בטרם ניתנה הרשות לכך, דינו להידחות.

עוד חשוב לציין, כי הגישה שננקטה בפסיקה רואה במקרה כזה את בית המשפט העליון כיושב בערכאת ערעור שלישית. בפסיקה מקובל לומר, כי ככלל, לא תינתן רשות ערעור לעניין שנדון בפני בורר ולאחר מכן בפני בית המשפט המחוזי ומגיע לבית המשפט העליון בגלגול שלישי, אלא אם נידונה שאלה בעלת חשיבות כללית הטעונה הכרעה.

על פי גישה זו, ברובם המכריע של התיקים לא ניתנת רשות ערעור. במאמר מוסגר אכתוב, כי אפשר לחלוק על עמדת הפסיקה, לפיה בורר מושווה לערכאה ראשונה (לעתים, הבורר אינו משפטן!), אולם כאמור, זו ההלכה בעניין זה. לכן, בבואכם לשקול אם להגיש בקשת רשות ערעור עליכם לקחת בחשבון, כי הסיכויים לקבלת הרשות אינה רבים.

האם ועד רשאי להמשיך לפעול לאחר שתמה תקופת כהונתו?

אם תמה תקופת כהונתו של ועד, חבריו ימשיכו לכהן בתפקידם עד שייבחר ועד חדש, בהתאם לתקנות האגודה (על פי תקנה 28(א) לתקנות האגודות השיתופיות, תשל"ה–1975). חובה על הוועד לכנס אסיפה כללית אשר על סדר יומה בחירות לרשויות האגודה תוך שלושה חודשים מיום תום תקופת כהונתו. לא כונסה האסיפה הכללית בתום שלושת החודשים – תסתיים כהונת הוועד. רשם האגודות השיתופיות רשאי להאריך את תקופת שלושת החודשים (בהתאם לתקנה 28(ב) לתקנות הנ"ל) בתקופה של עד שלושה חודשים נוספים.

אני מעסיק עובדים במשק שברשותי. מה הזכויות הסוציאליות שחובה עליי לתת לעובדיי?

צו ההרחבה בענף החקלאות לפי חוק הסכמים קיבוציים (התשי"ז–1957, להלן: "הצו") מגדיר את הזכויות הסוציאליות שעל מעביד לשלם לעובדים בענפי החקלאות והאריזה. הצו אינו חל על עובדים שיש להם תנאים עדיפים בהסכמים קיבוציים ולא על עובדים עם מגבלות פיזיות, נפשיות או שכליות המועסקים במפעלים מוגנים שאוצר המדינה משתתף באחזקתם.

לעניין תשלום הזכויות הסוציאליות, הצו מבחין בין עובד זמני, בניסיון או קבוע. עובד זמני הוא מי שמתקבל מלכתחילה לעבודה זמנית. עובד בניסיון הוא עובד בששת חודשי העבודה הראשונים. עובד קבוע הוא מי שהגיע לקביעות לאחר תקופת הניסיון, או תקופת הזמניות.

במקרה שהעובד קבוע, יש לזכור, כי קיימת הבחנה בין העובדים השונים לעניין היקף הזכויות. ככלל, היקף העסקת העובדים בענפי החקלאות והאריזה הוא 43 שעות בשבוע. בימים ראשון עד חמישי יעבדו 38 שעות, ביום שישי יעבדו חמש שעות. במקומות עבודה שבהם עובדים חמישה ימי עבודה בשבוע יעבדו 43 שעות בשבוע. על חודשים יולי–אוגוסט–ספטמבר חלות הוראות עבודה בקיץ, כאמור בצו.

במקומות עבודה רגילים ישולם לעובד בעד השעתיים הראשונות הנוספות תוספת של 25% על שכר שעת עבודה רגילה על כל שעה ויחסית לחלקי שעה. מהשעה השלישית ואילך, תשולם תוספת של 50% על שכר עבודה רגילה, בגין כל שעה ויחסית לגבי חלקי שעה.

עבודה ביום מנוחה – השכר בעד ימי עבודה בימי מנוחה שבועית וחג הוא בשיעור 175% משכר יום עבודה רגיל. במקומות עבודה שבהם עובדים 43 שעות שבועיות בחמישה ימי עבודה בשבוע, ככל שצרכי המשק יחייבו עבודה גם ביום שישי, ישולם לעובד שכר בשיעור 150% בעד כל שעת עבודה ביום שישי. בהתאם לצו, יש לשלם תוספת יוקר ותוספת ותק.

יש להעניק לעובד ימי חופשה שנתית בהתאם למכסה האמורה בצו. כך למשל, לעובד שנתי קבוע בשנים 1–3 מגיעים 12 ימי חופשה בשנה, בשנים 4–6 16 ימי חופשה, וכן הלאה.

על המעסיק לשלם לעובד דמי מחלה במקרה שבו העובד יחלה, בהתאם להוראות הצו. כמו כן, על מעביד לשלם לעובד בעד השעות שבהן נעדר מהעבודה לצורך עריכת בדיקות רפואיות מעבדתיות, בהתאם לאישור רפואי שימציא העובד.

עובד יקבל שכר יום עבודה רגיל עבור חופשת חגים, בהתאם למספר החגים המופיע בצו. ימי היעדרות – עובד קבוע שנתי אשר נעדר מעבודתו עקב מחלה, תאונה בעבודה, ימי מילואים, ימי אבל, וכן בגין ימים שהעובד נעדר מרצונו, זכאי למינימום מובטח של 300 ימי עבודה הכוללים את הימים המפורטים לעיל.

עובד זכאי לתשלום דמי הבראה ותוספת משפחה, בהתאם להוראות הצו. כמו כן, עובד זכאי לדמי כלכלה ולמענק שנתי, להוצאות נסיעה במלואן ממקום מגוריו למקום עבודתו ובחזרה, לפי התעריפים הרשמיים בתחבורה הציבורית. במשקים שבהם נהוג להסיע עובדים, ימשיכו לקיים את הנוהג.

המובא לעיל הוא רק עיקרי הזכויות. זכויות נוספות מופיעות בצו: שי לחג, שיקום, הפרשי תאונה, קרן השתלמות ועוד. כמו כן, יש לבדוק אילו זכויות מגיעות לכל עובד, באופן פרטני.

הכותבת, ממשרד עורכי דין וגישור "איילת רייך", עוסקת באגודות שיתופיות, בתחום המסחרי–חקלאי ובליטיגציה.

המידע כללי בלבד ואינו חוות דעת או ייעוץ מוסמכים.

אם החייה

דגנית רם

machita106@gmail.com

אני מכריזה בזאת

כולנו נועדנו ללחום על עצמאותנו בכל שלבי חיינו ולהצהיר עליה, ללא הפסקה. גם לי יש רצון עז ללחום למען עצמאותי, עדיין לא פשטתי את מדי הלוחמת

כולנו מתחילים את חיינו כתלותיים, ההישרדות שלנו תלויה בכך. אנו חסרי ישע מול פגעי העולם ותלויים לחלוטין בחסדיהם של הורינו ובאהבתם אותנו. אנו מחייכים לפנים שלמדנו לזהות ולחבב ומבינים שהבטן שמתמלאת לה לאטה בנוזל הלבן והמתוק קשורה איכשהו לפנים המחייכות אלינו בחזרה.

לאט–לאט, אנו מבחינים ברצוננו להיות לעצמנו, נפרדים. נפרדות זו מושכת אותנו בקסמיה ואנו חוקרים אותה במגוון דרכים ובהתאם ליכולתנו באותו שלב. תחילה, אנו מעזים לזחול לחדר הסמוך (וחוזרים משם צורחים בבהלה, כי לפתע התגעגענו...). אחר כך, אנו מגיעים לשלב "דובי לא–לא": לא רוצה לאכול, לא רוצה ללבוש, לא רוצה לישון (ובעיקר רוצה להשתגע...) ועוד כהנה וכהנה לאווים יצירתיים.

ריח החופש העולה באפנו רק הולך וגובר ומזמין עמו תחושה של הרפתקנות ורצון לאישיות עצמאית ונפרדת, וכשאנו עומדים על ספו של גיל ההתבגרות – הוא מגיע לשיאו.

אבל האם אנו יכולים להיות עצמאיים באמת? או שעצמאות היא מושג יחסי לחלוטין?

"כולנו עבדים
אפילו,
שיש לנו כזה, כאילו..."

ואם "עבדים", משמעו ההזדקקות למישהו או למשהו, שבלעדיו אנו חשים שנתקשה לעמוד על רגלינו ולהגיע "לעונג הבא", הרי שעצמאיים אנו לא.

גם אני נושאת בתוכי את הרצון העז ללחום למען עצמאותי. כך אני זכורה לעצמי מאז שעמדתי על דעתי, וגם היום, בגילי המופלג, עדיין לא פשטתי את מדי הלוחמת. אנו המבוגרים אומרים לעתים לילדים "כשתהיו גדולים תוכלו לעשות מה שתרצו", אבל זהו שקר שאפילו שאלת קיומו של סנטה קלאוס מחוויר על ידו.

אף אחד לא באמת עושה מה שהוא רוצה, וכולנו נועדנו ללחום על עצמאותנו בכל שלבי חיינו ולהצהיר עליה ללא הפסקה בפני אנשים וגופים שונים, ובעיקר בפני עצמנו. מדי פעם, נחוש אשמים על כך שבמארג החיים שיצרנו אנו מתגעגעים עדיין לעצמאות היחסית שייתכן שהייתה לנו במנות גדולות יותר בעברנו, אך נבלע את תחושת האשמה ונמשיך להילחם על עצמאותנו ולהקפיד בכבודה.

אמירות אלו נכתבות בהשראת יום חגנו הלאומי, שנחגג אך לפני יומיים–שלושה, ובהזדמנות חגיגית זאת, ברצוני לנסח מחדש את הצהרת העצמאות הפרטית שלי. הדברים הבאים נכתבו בלשון נקבה (הסליחה עם קוראיי הגברים), התייחסו לכך כאל חלק מההצהרה שלי.

כאדם עצמאי, נפרד וחופשי אני מאמינה שזכותי:

לאהוב ולהיות נאהבת ללא סיבה, מסובב, או צורך בהתנהגות "נושאת חן".

להיות יצרנית, יצירתית, או לשעמם את עצמי למוות בבהיות אין–סופיות.

למחשבה חופשית, גם אם היא לא מקובלת או אף מטופשת, וכל זמן שאינה פוגעת באחר.

לחיות לחיים חופשיים באישה, ללא כל התייחסות ל"נקבים ולחלולים" אתם באתי לעולם. זכותי לקבל זכויות שוות כמו אלה הנית־נות לידידיי הגבריים והפחות–מנוקבים.

לצחוק, לגחך, לגהק, לגרבץ, לפהק ולברסם ציפורניים.

להקדיח את תבשילי מדי פעם ללא קבלת מבט מאשים מעדר של מורעבים, ולשכוח לקנות מצרכי יסוד לעתים.

להתבודד ולשמור על שתיקה, לשרטט סביב עצמי מעגל בלתי–חדיר ולשבת לי בתוכו בשלווה וללא הפרעות.

לחיות את חיי כפי שאבחר ולתת לאחרים לחיות את חייהם כפי שהם בוחרים (ילדודם, אל תתלהבו מוקדם מדי... הכוונה היא לאחר גיל 18).

יש לי הזכות להיות אישה חופשית בארצנו, ארץ ציון וירושלים.

ומכיוון שעסקנו בחג העצמאות, הנה ההקבלה למדינתנו האהובה: המשיכי להילחם על עצמאותך, אבל זכרי שאינך יכולה עדיין להתקיים לבדך בעולם; זכרי שיש פנים המחייכות אלייך – תראי את הדוד סם, כדאי לחייך אליהן בחזרה ולשקוע בחיקו הרחב.

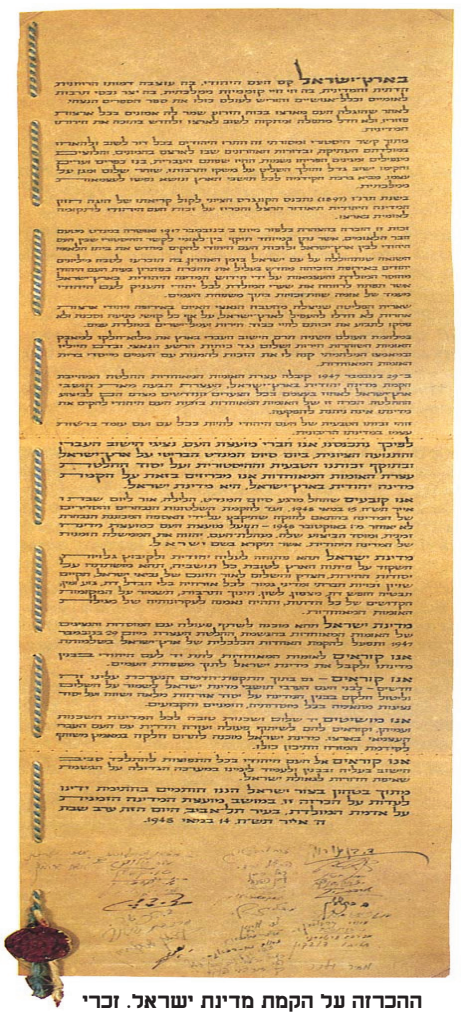

ההכרזה על הקמת מדינת ישראל. זכרי שיש פנים המחייכות אלייך

ליאור כסלו בחוג צפרות. "מה שהתחיל כתחביב של הילד הופך לתחביב משפחתי"

בדומה לחצי מיליארד בעלי הכנף שנודדים אל ישראל ודרכה בכל שנה, ליאור כסלו שב אל מושבו רמות ברמת הגולן פעמים רבות ("קרוב ל-20 שנה אני מטייל בעולם"). בצפרות, ישראל היא אימפריה, אבל רגע השיא המקצועי של כסלו התרחש באמזונאס בפרו לפני כשלוש שנים: "צילמתי שם ציפורים שעד אז לא תועדו בשום מקום"

אל ציפור

עודד לפיד

אני לא מצליח להבין את זה, אהבה לציפורים. אחי, רן לפיד זכרו לברכה, היה צפר מדופלם. בני, עדן, עדיין לא בן 12, וכבר כמה שנים שהצפרות ממלאת כמעט כל רגע פנוי שלו. ואני? אני מבין שצריך לקום בשעות הקטנות של הלילה כדי לחלוב פרות, להתעורר עוד לפני עלות השחר במסגרת השירות הצבאי, או להבדיל אלף ואחת הבדלות – כדי להספיק להגיע לטיסה בזמן, אבל לעזוב את המיטה החמה בארבע בבוקר, במקרה הטוב, ולנסוע שעות רק כדי לעלות על איזה הר ולחפש איזו ציפור נדירה (לחפש, אף אחד לא מבטיח שתמצא) – זה נשגב מבינתי.

"אני חושב שהצפרות מעוררת בנו את החוש הקדמון של הציד", מסביר לי בסבלנות ליאור כסלו, צפר מקצועי ממושב רמות שברמת הגולן, שנראה שהוא כבר מורגל בשאלות של ספקנים כמוני. "פעם, השתמשנו בחניתות, היום אנו מסתובבים עם טלסקופ ועם מצלמה. פעם, המטרה הייתה ללכוד את החיות, לצוד אותן. היום אנו מנסים לראות את הציפורים, לצלם אותן, לתעד אותן. אין ספק, שהתחביב הזה מעורר בנו משהו קדמוני, לפחות אצל הבנים. אפשר בהחלט לדבר על אפקט הציד".

כסלו, בן 42, חובב טבע מושבע מילדות, יודע כנראה על מה הוא מדבר. מגיל צעיר הוא אהב לצפות בחיות הבר וללמוד את אורחות חייהן. הוא נולד בקיבוץ שמרת ובגיל חמש עברה משפחתו למושב רמות. הוא למד בבית הספר היסודי המקומי ואחר כך בתיכון האזורי בבית ירח. מאז שסיים את שירותו הצבאי, שהחל בשריון ולאחר פציעה הסתיים בפיקוד צפון, כסלו מקדיש את חייו לטבע בכלל ולאהבתו הגדולה, ציפורים, בפרט.

לאחר השחרור מהצבא הוא עבד כבוקר בין עדרי הבקר ברמת הגולן, דבר שאפשר לו היכרות בלתי-אמצעית עם בעלי החיים באזור ובהמשך, הפך את התחביב לאורח חיים. בשנים האחרונות בילה את זמנו בין סיורי ספארי ברחבי העולם ובין עבודה בארץ בהדרכת צפרות ובביצוע סקרי עופות בר עבור החברה להגנת הטבע, רשות הטבע והגנים ועוד.

היכן ביקרת בעולם?

כסלו: "וואו, אולי עדיף לשאול איפה לא. הייתי כמעט בכל פינה על פני הגלובוס: ארצות הברית, הודו, תאילנד, אוסטרליה, פרו, בוצוואנה, נמיביה, זימבבואה, דרום אפריקה, ובוודאי שכחתי עוד כמה. קרוב ל-20 שנה אני מטייל בעולם, און אנד אוף".

לפני כעשר שנים, תוך כדי עיסוקים אחרים וסיוע להוריו – אליהו וחוה – במשק המנגו המשפחתי במושב, הפך כסלו את התחביב למקצוע, והחל להדריך סיורים וחוגי צפרות, לילדים ולמבוגרים. בנוסף, הוא גם מצלם ציפורים ומוכר את התמונות למגדירי ציפורים, גם לאלה שיוצאים לאור מחוץ לישראל. בשנים האחרונות הוא מיתן מעט את תדירות הגיחות לחו"ל, ולפני חודשיים נולדה תינוקת לו לזוגתו סיגלית.

מן הסתם, בחוגי הילדים גם ההורים שותפים. איך זה הולך – הילדים מתעניינים ומביאים אתם את ההורים, או להפך?

"לרוב, הילדים הם ש'סוחבים' את ההורים לחוג, אבל במקרים רבים ראיתי איך ההורים לאט-לאט נדבקים גם הם בחיידק הצפרות. פתאום, הם מגיעים למפגש עם משקפת, אחרי חודש מצטרפת למשקפת גם מצלמה וכך, מה שהתחיל כתחביב של הילד הופך לתחביב משפחתי".

יש רגעי שיא שאתה זוכר במיוחד מהעיסוק שלך בצפרות?

"יש הרבה. כל פעם שאני מגיע עם חוג

פצחן. 300 מיני ציפורים תוך פחות משנה
צילום: ליאור כסלו

צילום: ליאור כסלו

סייפן עקוד. "מבחינת צפרות, ישראל היא ממש אימפריה"

צילום: ליאור כסלו

עיט שמש. "הצפרות מעוררת בנו את החוש הקדמון של הציד"

ליאור כסלו. "בגדול, צפרות היא לא ממש אופנה במושבים"

צילום: ליאור כסלו

עקב עיטי. "היום אנו מנסים לראות את הציפורים, לצלם אותן, לתעד אותן"

לתצפית ואנו מזהים איזו ציפור נדירה, זה כבר רגע של אושר. אבל אם אני צריך לציין רגע מסוים, אז זה היה במהלך הטיול שלי באמזונאס בפרו לפני כשלוש שנים, כאשר צילמתי שם ציפורים שעד אז לא תועדו בשום מקום".

אתה פוגש מושבניקים בחוגים שלך?

"זו נקודה בהחלט כאובה. באחרונה, יש קצת התעניינות באליעד ובנאות גולן, אבל בגדול, צפרות היא לא ממש אופנה במושבים. חבל, כי מושבים רבים ממוקמים באזורים עשירים מאוד בציפורים".

באילו אזורים אתה הכי אוהב לצפות בציפורים?

"רמת הגולן, הערבה, הגליל (ביריה), עמק בית שאן, עמק החולה ומעגן מיכאל, אבל כמעט בכל מקום בארץ אפשר לצפות בציפורים.

"בכלל, הטיולים האלה ברחבי הארץ הם חלק מהאספקט החינוכי, הערכי, של תחביב הצפרות. זה מפתח אצל הילדים את אהבת הארץ ואת האהבה לטבע הכל-כך מיוחד שלה. יש גם מסגרת. קמים מוקדם, צריך לעבוד קשה, ואף אחד לא מבטיח לך תוצאות. זה לא בא בקלות, לכן חשוב לא לוותר. אם מתמידים, הסיפוק מגיע.

"קח לדוגמה את חוג הילדים שלי. התחלנו באוגוסט האחרון, כיסינו כמעט את כל הארץ, מהחרמון ועד אילת, וזיהינו כבר 300 מיני ציפורים".

שוב הספירה הזו – "אפקט הציד", כפי שכסלו כבר הגדיר. 300 מיני ציפורים תוך פחות משנה בארצנו הקטנטונת, זה בכלל לא רע.

"זה מצוין", מסביר כסלו, "אבל יש לכך סיבה. מתברר שלפחות מבחינת צפרות, ישראל היא ממש אימפריה. אנו יושבים על צומת של שלוש יבשות – אפריקה, אסיה ואירופה – וזה גורם לעושר אדיר של ציפורים אצלנו. בנוסף, אנו גם מהווים גשר יבשתי בין אירופה לאפריקה.

"התוצאה של המיקום המיוחד של ישראל היא שפעמיים בשנה, באביב ובסתיו, יותר מ-500 מיליון ציפורים חולפות מעלינו. חסידות, דורסים, ציפורי שיר. זו חוויית נדידה שאין כמוה באף מקום אחר בעולם".

כדי לתעד את העושר העצום הזה ועל מנת לקדם את שמירת הטבע בישראל כסלו הקים בשנת 2006 את אתר האינטרנט "תצפית" (www.tatzpit.com), ובו מאמרים וסרטונים על מיני עופות, וכיאה לאוהב טבע, גם מקומם של זוחלים ויונקים אינו נפקד מהאתר. כיום מקים כסלו באתר שלו מגדיר של ציפורי ארץ ישראל וזהו המאגר הגדול ביותר בארץ באינטרנט.

"בארץ נצפו עד היום 542 מינים שונים של ציפורים", אומר כסלו בגאווה. "לשם השוואה, בכל רחבי ארצות הברית הענקית נצפו 900 מינים. המספרים האלה אומרים הכול".

צייד, כבר אמרנו?

מושב רמות

צימרים וציפורים

מבני כפר הנופש ברמות היו בתחילה בתי מגורים זמניים לראשוני המתיישבים. ענף הבננות נחלש, ובמקומו התחזק המנגו. כשאינו עסוק בציפורים, גם ליאור כסלו מגדל את הפרי הכתום

מושב רמות, כשני קילומטרים מזרחה מחופה הצפון-מזרחי של הכינרת וכשבעה ק"מ צפונית לקיבוץ עין גב, במערב רמת הגולן, שוכן על רמה קטנה, שהיא המדרגה התחתונה של המדרון היורד מרמת הגולן לכינרת, בגובה 200 מטרים מעל פני הימה. מכאן גם שמו – יושב בשתי רמות. היישוב שייך לתנועת המושבים.

ראשוני המתיישבים, שעלו על הקרקע בשנת 1969, התגוררו תחילה בבתי הכפר הנטוש סקופיה ולאחר שנתיים עברו להתגורר בבתים זמניים "משולשים" (אשר היוו את ראשיתו של כפר הנופש רמות). בשנת 1973 התיישבו במיקום הנוכחי של היישוב.

כלכלת היישוב מתבססת על גידולי שלחין – מנגו, בננות, הדרים, ליצ'י, תמרים, גויאבה, אבוקדו – גידולי פרחים, לולי פיטום, עדרי בשר בקר, פרות לחלב ועדר צאן. במושב גם כפר נופש גדול ומספר רב של צימרים.

ליאור כסלו מספר, שכיום יש במושב 74 משקים חקלאיים ומאה יחידות דיור בשתי הרחבות, שבאחת מהן הוא מתגורר. "במושב היו פעם הרבה מטעי בננות", מספר כסלו, "אבל בגלל עליית מחירי המים עברנו בעיקר למנגו. וכמובן שהמושב גם חזק מאוד בתיירות, ויש לנו בסביבות 250 צימרים".

איך המצב החברתי?

"טוב מאוד. הרבה בנים חוזרים להקים את ביתם במושב, כמוני, ויעידו על כך שתי ההרחבות".

אתה עוד מעורב במשק של ההורים, או עוסק בצפרות במשרה מלאה?

"הצפרות היא אמנם פרנסתי העיקרית, אבל מתי שצריך, אני עוזר להורים במשק המנגו".

גיבור תנ"כי

יואב בן צרויה, דוד מלך ישראל, בת שבע רעייתו ונתן הנביא במסע נפתל אל עצמם

"סלע המחלקות" הוא רומן של אבנר שיריזלי המגולל את סיפורם של ארבעה נוסעים שאו־רחות חייהם לוקחים אותם בעל כורחם במסע פתלתול אל עצמם: יואב בן צרויה, שר צבא דוד, דוד מלך ישראל, בת שבע רעייתו ונתן הנ־ביא. דרכיהם נפתלות, חייהם ממריאים לשיאים גבוהים ונוחתים לתהו־מות עמוקים. מסלולי־הם מצטלבים ונפרדים חליפות, פעמים ברוך ובעדנה, ופעמים במסלולי התרסקות.

במהלך המסע, כל נוסע עובר תמורות ומטמורפוזות, פיזיות ורוחניות, המציגות אותו בעיני עצמו באופן מפתיע. הרומן מתייחס לאירועי הסיפור המקראי כאל הוויה אמתית, אך מאיר אותם ומשקיף עליהם מנקודות מבט שונות מאלו של העורך המקראי. האירועים מוצגים כפי שהם עולים בעיניהם, ברוחם ובתודעתם של גיבורי הרומן.

דרך מסע זה עולה וצף פשר חדש ושו־נה לאירועים. נחשפות תובנות חדשות, שמעתיקות את הרומן אל מעבר לזמנו ומעבר לגבולותיו, בעוד הפשט והדרש של המקרא משמשים אותו כיסוד איתן. הרומן, כיד הדמיון, משלים ונוסך תוכן משלו לחללים שהעורך המקראי בחר שלא לחדור לתוכם.

גיבור הרומן הוא יואב בן צרויה, שר צבא עשוי ללא חת, אסטרטג וט־קטיקן מזהיר, ובו–בזמן אינטלקטואל, האיש שה־חרב ונוצת הסופר מתחל־פות בידיו ללא הרף. איש רוח והגות, שניחן במוח חריף ואנליטי שבאמצעותו הוא מטביע את חותמו על כל ההתר־חשויות בעלות המשמעות של תקופתו. הוא מתגלה כפוליטיקאי מבריק הקורא את ההתרחשויות בעודן באבן ומכין את הכלים לקדמן. חודר כפסיכולוג אמון לנבכי נשמתם של עמיתיו, פיקודיו ומתנגדיו, דולה מהם את המיטב, ומש־פיע על תגובותיהם ומעשיהם. בכוח הגותו, הוא שוחט פרות קדושות ומג־דל חדשות תחתן, בידיעה ברורה שהוא מקדים בהרבה את זמנו, ובתקווה שאי אז, בחלוף העתים, תהיינה להן עדנה (הוצאת גלים, 429 עמודים).

צייד וגנב

סיפור עוקץ שנון ואפל שבמרכזו ניצב צייד ראשים

מותחן מבית היוצר של יו נסבו, כוכב העל של ספרות המתח האירופית. הספר אינו חלק מסדרת הבלש הארי הולה, אלא ספר מתח עצמאי, שבמרכזו סיפור עוקץ שנון, אפל ורב–תפניות שמתכתב בסגנונו עם אמני הקולנוע טרנטינו והאחים כהן.

רוג'ר בראון הוא צייד ראשים בשירות תאגידי ענק סקנדינביים. רב–אמן בתחו־מו, מבריק, משכיל, ערמומי ודיסקרטי ורק מעטים יודעים שהוא "מספר אחת". בראון יודע הכול על כולם, אבל אף אחד לא יודע עליו דבר. למשל, אף אחד לא יודע שעל אף שכרו האסטרונומי, את סגנון החיים הראוותני שלו ואת הגל־ריה לאמנות של אשתו הוא מעדיף לממן באמצעות ציד מסוג אחר.

בפתיחת אחת התערוכות בגלריה הוא פוגש את קלס גרבה, מועמד מושלם לתפקיד בכיר בתאגיד. "ראש גדול", יזם הולנדי מרשים שזה עתה עזב את החב־רה המצליחה שהקים. בראון מעז לקוות שבפגישה הזאת טמון הפתרון לכל קש־ייו הכלכליים: גרבה מזכיר, כבדרך אגב, שיש ברשותו תמונה יקרה מפז של פטר פאול רובנס שעקבותיה נעלמו מאז מלח־מת העולם השנייה. זה צירוף מקרים יוצא מהכלל, שכן בראון נוהג להשלים את הכ־נסתו בגניבת יצירות אמנות.

כאשר בראון פורץ לדירתו של גרבה, מחכות לו הפתעות. ייתכן שההיכרות עם האיש היא הדבר הנורא ביותר שאי פעם קרה לו (הוצאת בבל, 322 עמודים).

איך לקרוא תמונה?

107 ציורים מתקופת הרנסנס עד מחצית המאה ה-20 כשיעורים בהבנת אמנות

הספר "קוראים תמונה" שחיבר רפאל סוסלר הוא מדריך להתבוננות בתמונה ובמרכיביה, בתנועות באמנות, בזרמים השונים, באמנים ובכוונותיהם, בפרשנו־יות ובניתוחי היצירות. ההנאה מהנגלה ומהסמוי בתמונות עשויה לגרום להת־עניינות מעמיקה ולאפשר לקרוא תמונה וציור גם למי שאינו מבין באמנות.

באמצעות 107 תמונות צבע של אמנים, בעיקר מאסטרים דגולים, מוצגים קודים אוניברסליים, השקפות, תכנים, הסברים, מסרים, ערכים גלויים או סמויים, שייתנו לקורא ניתוח אישי של יצירות מתקופת הרנסנס עד מחצית המאה ה–20 (הוצאת המחבר, 238 עמודים).

החתולה של המכשפה

שלושה ספרי ילדים חדשים: תוספת לסדרת "לכבוד גן החיות", "טריקסי" ו"רוני ארנבונת רוצה הכול"

"כתבתי לגן החיות וביקשתי שי־שלחו לי חיית מחמד הביתה. מגן החיות שלחו לי כמה תיבות. בכל תיבה הסתתרה חיה שונה. אבל אף אחת לא התאימה לי... אחת הייתה כבדה מדי, אחת פראית מדי, אחד שובב מדי ואחד מצוברח מדי... אז שלחתי אותן בחזרה. עד שסוף–סוף הגיעה התיבה המושלמת ובתוכה – חיית מחמד מקסימה!".

סדרת הספרים "לכבוד גן החיות" (הוצאת קלסי־קלטת), שכתב ואייר רוד קמפבל, הפכה לקלאסי־קה. עלילת הסיפורים פשוטה וקצרה, עם אלמנ־טים חוזרים ש"מתכתבים" עם האיורים המלאים חן והומור. ממד נוסף בספר הוא כיסויי התמונות שמניעים את הילד להשתתף בסיפור (להרים את הכיסוי של התיבה ולגלות את החיה) וכך להפגיש אותו עם המציאות שמסתתרת באיור.

הסופר והמאייר ניק באטרוורת מביא לנו בסי־פור חמוד להפליא, "טריקסי", את סיפורה של החתולה של המכשפה (הוצאת כנרת). איך היא יכולה להיות חתולת מכשפות אמתית אם יש לה יד אחת לבנה? היא חייבת לרקוח שיקוי מיוחד במינו. קמצוץ אחד של פלפל שחור, שתי נוצות שחורות של ציפור, שערה שחורה מרגל של חתול, שני דליים של פחם לבישול, שלוש כפות מיץ של לפת שחור כמו זפת, לערבל ולהרתיח עם גרעינים שחורים של אבטיח. האם הכישוף יצליח?

רוני ארנבונת, גיבורת "רוני ארנבונת רוצה הכול", מאת מייקל קפלן (איורים: ג'וריש סטפן), היא ארנבת טיפוסית: תמיד חמודה, לפעמים מתישה, ולעתים רחוקות מבינה למה היא לא יכולה לקבל את מה שהיא רוצה, ומיד. כתיבה שופעת הומור, דמויות מלאות אופי ומשפחה מיו־חדת במינה (הוצאת כנרת).

ענף חי

לעיני אורח לרגע נחשפים קשיי החקלאים באחד המושבים מתוך דברי שניים ממייסדיו. מערכון

נחום לוי, מושב ערוגות

המערכון שלפנינו הוצג במושב ערוגות, ליד קריית מלאכי. תוכנו והאירועים שהוא מייצג תואמים ומאפיינים אווירה וחוויות המוכרים לכל מושבניק. תפאורת הרקע – רחוב במושב. המסך עולה כשזוג, רותי ויעקב, עומדים ומתבוננים בלוח המודעות, התלוי על הקיר של אחד ממבני הציבור ביישוב.

רותי: מה דעתך, יעקב? (מקריאה בקול), החברים מוזמנים לפגישה עם יועץ מס הכנסה, שתתקיים בבית התרבות, ביום שני, בשעה שמונה ושלושים בערב.

יעקב (מגחך בקול): יועץ מס הכנסה? אם אין הכנסות אין צורך ביועץ מס!

רותי: אם מזמינים יועץ, סימן שיש הכנסות.

יעקב: ליועץ!

לפתע, מופיע אדם זר, לבוש בהידור, המתבונן סביבו ארוכות. כאשר הוא מבחין ברותי ויעקב, הוא קד קידה עמוקה לעברם ומברכם בשלום.

שניהם: שלום!

הזר (בהיסוס): סליחה... אתם... כלומר... אתם במקרה חברי המושב הזה?

רותי: לא!

יעקב (פונה לרותי בתרעומת): מה לא? (פונה לזר) ודאי שכן!

רותי: לא במקרה. כן – חברי המושב!

יעקב: אנחנו לא רק חברים במושב הזה, אנחנו שייכים לדור המייסדים.

הזר: אהה! מהמייסדים!

רותי (מצביעה על רגליה): הנה תסתכל, ניתן להבחין בזה לפי המגפיים. ראית מושבניק ותיק בלי מגפיים?

הזר: אכן, שמעתי שהמגפיים היוו פעם חלק מן ההווי של כל מושבניק.

רותי: היו זמנים שהמגפיים היו שקועים עמוק בבוץ. היום, רק המושבניק.

הזר: איזה בוץ?! המושב שלכם מוקף עצי פרי מוריקים ומלבלבים.

יעקב: זוהי בדיוק הבעיה. פעם היה לנו ענף חי. היום אנחנו צריכים לחיות מענפים...

הזר: ענף חי?

רותי: פעם הייתה לנו רפת. החצר, בפרות מוקפת, ועגלות עמוסות בחציר ובלפת.

הזר (בהתפעלות): איי–יי–יי, איך הפרוזה, כאן בכפר, הופכת לשירה. איזו שירה, איזו שירה! ומה קרה לרפת?

רותי: חיסלנו.

הזר: את הרפת?

יעקב: לא. את הרפת אתה יכול לראות מכאן (מצביע). חיסלנו את הפרות לפני שהרפת תחסל אותנו.

הזר: מדוע?

רותי: כי משירה אי אפשר לחיות ולא יכולנו להתמודד עם הרפורמה בענף.

הזר: אז ממה מתפרנסים?

יעקב: מושבניק מתנהג כמו טרזן. מדלג מענף לענף...

הזר: ממש כמו בג'ונגל!

רותי: בדיוק כך. ולכן הגענו להודים.

הזר: למי?

יעקב: לגידול הודים. תלויים על ענף חי ("תולה" את עצמו בידיו).

הזר (בצחוק ובעליצות): אה! מתי פורים! מתי פורים!

רותי: כן. עד דלא ידע. שלא תדע. היה לנו משלוח מנות לא רגיל.

יעקב: חצי מן הלהקה התחפשה שהיא חולה (מאט ומדגיש דבריו), ועד שגילו את הווירוס... (עושה תנועת ביטול בידו).

הזר: מה, גם מענף ההודים אי אפשר לחיות?

רותי: להפך, זה ענף חי מאוד!

יעקב: אין לך מושג כמה וטרינרים ויצרני תרופות חיים מזה...

הזר (בפאתוס): הנוף שלכם עשה לי טוב בנשמה, לבי ממש התרחב. איזה נוף! איזה נוף משגע!

רותי: מן הנוף קשה לחיות ובשביל להשתגע אין צורך בנוף, אפשר להציץ בחוב...

יעקב: ואז גם לב שהתרחב, יתכווץ חיש מהר.

הזר: ובכל זאת, אין תחליף לשלווה הפסטורלית בכפר. והשקט הזה... השקט... (טרטור מחריש אוזניים של מנוע קוטע את דבריו).

רותי (בהתנצלות): זה הבן של משפחת טרקטור, שמשתולל תמיד עם הטרקטורון.

הזר: גם הם במייסדים?

רותי: כן! הייתה להם חממת ציפורן, למסכנים.

הזר: ומה קרה, הפרחים לא גדלו?

רותי: גדלה להם הציפורן (מתבוננת ברגליה), ולא רק של הבוהן. הם התאמצו להחזיק את הענף עם כל הציפורניים שלהם...

יעקב: וכך הם הפכו ליצואנים, שאין להם זמן לעלות על יצועם, בגלל שנכנסו לשוק המשותף.

רותי: ל ש ו ק המשותף, הכוונה.

הזר: כפתור ופרח! כפתור ופרח!

רותי: עם כפתורים כאלה נושרים המכנסיים.

יעקב: לכן הם נאלצו לעבור מן הפרחים לתפוחים.

הזר: וזה, כמדומני, ענף פורח.

רותי: מאוד פורח, אם לשפוט לפי הריח.

יעקב: אבל להכעיס, מבחינת הכיס (מחליק ביד על פדחתו), החשבון יצא קירח.

רותי: הפסק כבר! הפסק! תיכף הוא ישאל על האפרסק.

הזר: מה רע באפרסקים?

רותי: כל הכפר פרח ללא הרף, מבוקר ועד ערב. דיללנו, קיללנו, התפללנו, ובסוף – איזה שפל במחירים... וכמה בררה...

יעקב: ממש אכלנו חר... (רותי חוסמת את פיו בתנועת יד מהירה)

רותי: בחורף ירד ברד, 80 קרט (יוצרת עיגול בין אצבעותיה, להדגשת הגודל).

הזר (מניף ידיו ומזמר בהתאמה): ברד ירד בדרום ספרד...

רותי: ואנחנו נאחזנו בענפי המטעים, כדי למנוע שוב שקיעה בבוץ.

יעקב: סמכנו על הפרדס המשותף, שיוציא אותנו קצת מן החוב. אבל איזה קוץ...

רותי: ואז התברר שגם הפרדס נכנס לגירעון, בגלל המשבר במים...

הזר: מה בדיוק קרה?

רותי: יום אחד יעקב התפרץ בסערה הביתה והחל לצעוק "רותי, אם תשמעי תמותי! אין שמוטי! רותי, הלך לנו כל השמוטי!".

יעקב: הכוונה לזן התפוזים האלה, ששמו שמוטי.

רותי: כן, כן! אז אמרתי לו "אל ייאוש! הרי נשארו לנו בפרדס חלקות של ולנסיה". "נדמה לך", הוא אמר לי, "הוולנסיה שייכת לפנסיה".

הזר: איזו פנסיה?

יעקב: עקב המצב, באותה שנה התפוטר הגזבר שלנו, והבטחנו לו פנסיה מוגדלת.

הזר (בתדהמה): אם כך, ממה אתם, החקלאים, בכל זאת חיים?

יעקב: מה זה חשוב ממה אנחנו חיים. העיקר שיש ענף חי הנושא את (מונה בהרגשה ובמהירות): הפקידה והמזכיר, הסבל והסוור, הסיטונאי והירקן, הסוחר והמוכר, הנהגים והמנגנון. רותי, שכחתי מישהו?

רותי: יצרני האריזות והקרטונים.

יעקב: נכון! כל קרטון קובע לנו את הטון, ואסור בכלל לרטון.

הזר: ועדיין לא התייאשתם?

יעקב: אין לנו פנאי להתאונן או לבכות, וגם לא לשאר ירקות.

הזר: ובכל זאת, הווילות שלכם (סוקר את הסביבה בתנועותיו), תאווה לעיניים.

רותי: אוי לאוזניים! זה הכול מפיצויים, ירוד שות ועוד... יש עוד (בהרגשה) ענף חי.

הזר: עוד ענף חי?!

יעקב: כן, יש עוד כמה.

רותי: עובדי חוץ. ענף חי הכי נחוץ! רוב המובשבניקים מתפרנסים מחוץ למושב.

הזר: גם אתם עובדים בחוץ?

שניהם: חס וחלילה. אנחנו מן המייסדים.

רותי: אה... ומי אדוני, אם מותר סוף–סוף לשאול?

הזר: אני מחפש את משפחת דור.

יעקב: הוי! איזה צירוף מקרים. משפחת דור זה אנחנו.

רותי: אתה רואה. הדור הראשון בכפר, זה אנחנו.

הזר: זה בקשר למודעה שפרסמתם בעתון: "משק למכירה". כבר מכרתם?

(שתיקה ארוכה והבעות פליאה ומבוכה על פני שלושתם).

רותי: ודאי שלא מכרנו.

יעקב: וגם לא נמכור.

הזר: נו, ברור. אם התמונה כה קודרת...

רותי: קודרת או נהדרת, אני לא מוכרת!

יעקב: חקלאי אמתי לא נפרד מנחלתו.

(הזר מזדהה עם הדברים בהנהוני ראש בלבד)

רותי: יותר מזה. אמנם, לכל איכר המשק הוא העיקר, אבל גם ההווי החברתי מאוד יקר. (מציצה שוב במגפיה) אתה יכול לתאר לך אותי בעיר? או אולי מתגוררת בבית משותף? אפילו המחשבה הזאת מצחיקה אותי.

יעקב: ואותי היא מפחידה. במושב אני יכול לגדל כל ענף חי או צומח, ועדיין לשמור על קצת נחת. לעומת זאת, בעיר רק יגדל לי התח... (רותי שוב חוסמת את פיו בידה).

הזר: אם כך, מדוע בכלל פרסמתם את המודעה?

רותי: זה עכשיו ב"מודה", אתה מבין...

יעקב: רצינו לבדוק כמה אנחנו שווים.

הזר: ו...?

רותי: הטלפון לא הפסיק לצלצל, אז ניתקנו את הקו.

הזר: אהה! זו הסיבה שבגללה נאלצתי להגיע הנה אישית.

יעקב: ואתה משוכנע שאתה עדיין רוצה לקנות משק אצלנו במושב?

הזר: כן, זו משאת נפשי.

(בני הזוג מתייעצים בקול וממלמלים מספר שמות)

יעקב: יש לו סיכוי אצל כהן?

רותי: לא. כהן כבר מזמן התחרט.

יעקב: אולי נפנה אותו לווייס?

רותי: וייס הבטיח לשמור את המשק לבן של שוורץ.

הזר, בנימת אכזבה: אז אין לי למי לפנות?

יעקב: לנו לא ידוע. תנסה במזכירות.

הזר: חבל מאוד. אז אני אנסה במזכירות. על כל פנים, היה לי מאוד נעים להכיר אתכם ואני מודה לכם מקרב לב.

(מושיט להם את ידו והם לוחצים ידיים).

שניהם: שמחנו להכיר אותך.

רותי: (מורה באצבעה כיוון) המזכירות נמצאת שם. אני מאחלת לך הצלחה בחיפושיך.

הזר: תודה! תודה! (מתרחק מספר צעדים ומיד חוזר אליהם). יש לי משהו להציע לכם. כלומר, אה... אני... כוורן...

(שניהם נסוגים בבהלה)

יעקב: קברן?!... מצבות?!

רותי: זה ענף מת בשבילנו.

הזר: ענף חי! ענף חי מאוד! כוורנות, מכוורות, אתם יודעים...

יעקב: אה, דבורים!

הזר: כן. כדאי לכם לקנות מכוורת אחת או שתיים.

רותי: אוי, לא! נעקצנו כבר יותר מדי.

הזר: כך תוכלו, סוף–סוף, לרדות קצת דבש.

יעקב: כבר רדו בנו כל כך הרבה, ואכלנו את כל סוגי הקש.

רותי (בהיסוס): יעקב, בהרהור שני, אולי בכל זאת ננסה. זה יהיה ענף חי ומתוק, שיכלול גם מלכה.

לאחר הרהור קצר, יעקב פונה לזר: או–קיי, עשינו עסק. נכניס את הכוורות שלך למטע השסק, בתנאי שאשתי תהיה המלכה, והפעם אתה תחטוף את המכה (מכה בעוצמה בגבו של הזר).

הזר: אכן, פתרון של ממש, וקץ לעוקץ ולקש, בארץ זבת חלב ודבש.

(צוחקים יחדיו, לוחצים ידיים ונפרדים).

סוף

אגם רודברג, בת רמת צבי, תורמת שוב ■ אלה ויובל הצטרפו למשפחת ברנט גהלי מנווה מבטח

נותנת מעצמה

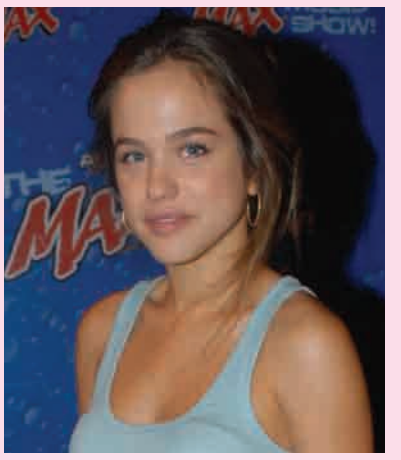

השחקנית והדוגמנית אגם רודברג, בת מושב רמת צבי ברמות יששכר (בין עפולה לבית שאן), תרמה לפני שבוע מוח עצמות לאישה חולה בסרטן הדם, לאחר שנמצאה התאמה ביניהן בסוג הדם, והתקשורת חגגה על תמונתה שוכבת בבית חולים.

ניסינו לברר מה חושבים על זה במושב וצלצלנו לסבתה רחל. במקרה, ענתה לטלפון אגם בכבודה ובעצמה, אך באדיבות עילאית היא דחתה את ניסיונותינו לראיין אותה.

ניב שולמן, מזכיר רמת צבי: "חמולת רודברג היא חמולה גדולה מאוד במושב. לפנינה, אמה של אגם, ולפלג אחיה יש רפת חולבות נחמדה מאוד".

האם יוצא לך לראות את אגם במושב?

"כמעט שלא, בעיקר בחג השבועות, שאז היא מגיעה למושב ולוחצת יד לכולם בטקס המרכזי".

להזכירכם, גם בשנת 2010 תרמה אגם מוח עצמות לחולה סרטן. היא נכנסה לבנק התורמים כשהתגייסה ב-2005 לצה"ל. המודעות והמחויבות שלה לעזרה במלחמה בסרטן נובעת אולי גם מהעובדה שאביה נפטר מהמחלה.

צילום: ברק פכטר

ככה זה כשיש שתיים

שמחה כפולה למשפחת ברנט גהלי ממושב נווה מבטח במועצה אזורית באר טוביה עם הולדת התאומות אלה ויובל. אבא אריק (30) הוא בעלים של חנות צעצועים בשכונת תלפיות בירושלים והאימא עמית (28) עובדת בתעשייה האווירית.

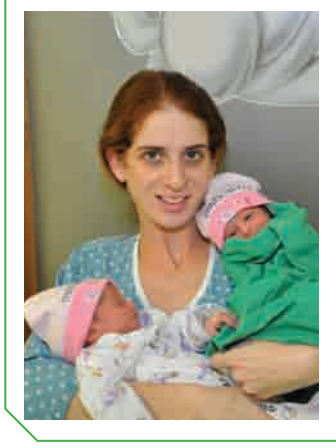

האם התאומות הן הראשונות במשפחה?

אבא אריק: "יש לנו בן אורי, בן שלוש וחצי, והוא כבר מרגיש בבית בחנות הצעצועים בירושלים".

מי מנווה מבטח במקור?

"עמית מנווה מבטח, אני מקריית עקרון". הרבה מזל טוב.

צילום: דוברות קפלן

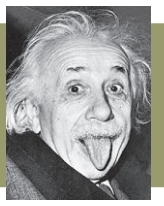

amosquitoz@gmail.com עמוס צימרמן ©

תשבץ היגיון מס' 30

מאוזן:

1. אוכל מהיר מהשמש (3,3); 4. מקבל תמיכה על היד החלשה (4); 8. ראו 21 מאוזן; 9. הקוסם ביהוד יניסני (6); 11. לאחת האמהות יש משהו לרכב עליו בלי לחשוב פעמיים (כ"ח) (4,3); 12. המציא חלק ברכב (3); 13. (עם 20 מאונך) יובל החזיר ציוד על הברכיים (5); 15. באיזו סוג של בי"ס ישנה שאיפה להתפשטות אימפריאלית? (7) 18. אין מה לפחד מגילה (5); 19. ראו 3 מאונך; 21. (עם 8 מאוזן) פרי בפיתות שדהו (3,3); 22. איפה גרים אלה שמנסים לשפר את מצב רוחה? (6).

מאונך:

1. יוונית במשל שלומיאלי (5); 2. פאר לא מבושל בהפסקת אש (5); 3. (עם 19 מאוזן); השכל חוזר כדי לקבל תוצאה (4); 5. דיאלקט בע"ה ליצירת מראה ייצוגי (5); 6. נעיצת שיניים באדם שירביץ (5); 7. על מה הם יושבים שם, בתחנת האטום שבדרום האנגלי? (7); 10. השליט יושב עליו כמו לוגו כפות (5,2); 13. הנופים של אדון תו (5); 14. סולחת על להט ללא תגובה (5); 16. האיש מתרחץ בעוד הם נופלים בשבי (5); 17. תזוזה שיבודדו אותה (5); 20. ראו 13 מאוזן.

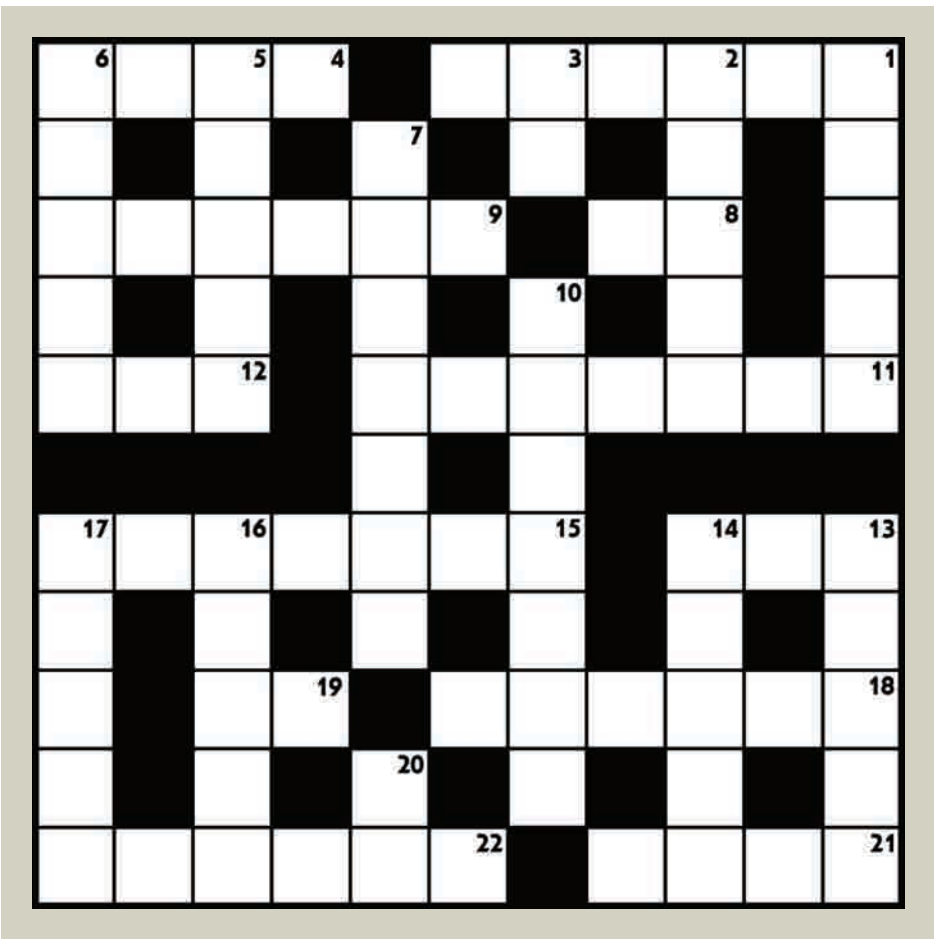

תשובות לתשבץ מס' 29:

מאוזן: 1. עיקרים; 4. ינוח; 9. עקלקלה; 11. יהודית רביץ; 12. מרה; 15. טיפולים; 18. שמונים; 21. מלהק; 22. מועדפת.

מאונך: 1. עצבני; 2. קרמבו; 3. יגור; 5. נרקום; 6. חנה'לה; 7. מקורצפת; 10. גימטריה; 13. בישום; 14. צמודה; 16. לו ריד; 17. מונית; 20. יומן.

הלוח הירוק

כל המודעות בלוח הירוק מתייחסות לנשים ולגברים כאחד

הלוח מופץ בעיתונים

הלוח שיתן לך צבע בחיים!

טל: 03-5682878, פקס: 03-5638728

e-mail: shirly.hacohen@maariv.co.il

הזמן הירוק | קו למושב | יבול שיא

למכירה

• 1.עצי זית גדולים במחיר מיוחד

054-4917064

2.מכסחת שרשרת למטעים

3.מרססי עשבייה

4.מרסקת גזם לכרמים

5. טרקטור פרגיסון 185 מודל 78

6.מתחחת 1.60 1.80+ מטר

7.מזבלת 3 כוב.

8. טרקטור סאם 4x4 למטעים + קבינה מודל 2000

9.פורסת ניילון

10.דיסקוס 8 צלחות +24

11. כף קידמי לטרקטור פיאט + לפרגינסון 135

12. טרקטור פיאט -60 66 למטעים מודל 86

13. טרקטור פרגיסון דגם 240 מודל 83 + 2001

14. מיכל סולר 2000+8000 ליטר

15. מרססי מפוח +עשבייה מכל הגדלים

16. מכונת מיון לפירות +מברשות +מסועים.

17. גולל טיפטוף

*הובלות טרקטורים לכל חלקי הארץ.

054-4917064

• למכירה:

1. ג'ון דיר 4650 88 , 4x4 במצב מעולה לרצניים בלבד 185 כ"ס

2. ג'ון דיר 4240 79 במצב מעולה

3. ג'ון דיר 2140 82 לאחר שיפוץ כללי

4. ג'ון דיר מטעים 5520-n +2003קבינה

5. מתחחת שניצקי 160 חדש במבצע הכרות

6. מכסחת שרשרת שניצקי 160,180

7. קולטבטור 7 רגלים לאחר שיפוץ

8. מקלטרות 9,7 רגלים, חדש.

9. פיאט 90-60 , 88

10. מלגזת שדה מניטו 2000

11. מלגזת שדה מניטו 2000 44x

12. מלגזת שדה קייס c-585'81

13. מלגזה טיוטה דיזל מתאים למשק חקלאי ולמחסן

14. מלגזה 3טון מקסליפט 2010, 1300שעות

15. מזלג 3 נקודות

16. מזלג 3 נקודות פיאט 666, 83

050-7294519

• עמודי ברזל משומשים לגדרות, באורכים שונים , בגדלים שונים , וקטרים שונים.

יעקב - 050-7229490

• החלמ- 150 ₪ , חלונות אלומניום יד 2 , ויטרינות , אלומניום בלגי ישן חדש,

050-5274348,

03-6884123

שתילים למכירה

• **לכורמים בלבד!**

שתילי גפן מורכבים, גם נטיעה מיידית.

מקור "חוות יזרעם".

"יקבי גולדברג בע"מ"

052-2339744.

• **שתילי פאפאיה**

שתילי אנס מזן md2*

פרי גדול ומתוק ללא קוצים אספקה בחודש מאי

משתלתנאמן

054-7688039

פקס 03-9698326

מעוניין לקנות ולמכור

03-5682878

טיולים לחו"ל

• **טיול לטיבט**

טיול ג'יפים בטיבט, חוצה הימלאיה מלאהסה לקטמנדו. 16 ימים, יציאה: 27/5/13

לפרטים : איתי שביט

050-5755200

או "עולם אחר"

1700-708-999

• נפאל

טיבט-בהוטן

16 יום של חוויה ניפלאה לצעירים ברוחם.

טרק, ספארי, רפטינג,מיקדשים ופריחת הרודודנדרום.

אפשרות: אופנים,ג'יפים, ארגון טיול עצמאי.

• יציאה: 21.3.2013

חזרה: 5.4.2013

• יציאה: 28.3.2013

חזרה: 12.4.2013

גור קוצר: 052-4359990

דוד שושן: 050-8920004

www.elnepal.co.il

• טיולי חול סלובניה קרואטיה טבע נוף אוירה מיוחדת שאל את מישכבר נסע

דוד- **052-3962476**

08-6720222

למעוניין - בטרנסיבירית

הכרויות

• **למטרת נישואין רווקים/ות או פרק ב' בחיים. לאינטיים ורציניים בכל הגילאים.**

הורים, מודאגים שילדכם עדיין לא מצאו זוגיות כלבנם, צרפו אותם למאגר הלקוחות האינטי. מאגר הקיים מהצפון ועד לדרום.

24 שנים המשרד קיים.

חתונות לפני ומאחורי - תוצאות מוכחות.

04-9511058

04-8103456

• **47 ר' מהנדס נאה מאוד 178 ס"מ בוגר טכניון מקסים באישיותו מבוסס רציני מאיזור הדרום,**

מעוניין להכיר רווקה נאה אקדמאית אירופאית עד גיל 36 לנישואין לפרטים לפנות:

052-4403890

• **מבצע לרגל חג הפסח היצטרפות לחודש ימים חינם!**

לאקדמאים מגיל 60-70 מאיזור הדרום והמרכז.

לפרטים לפנות לרעות הכרויות 04-8103456

• אלמנה , אחות בגימלאות, ניראת טוב , גרה באשקלון.

בת +60, ניראת 50, מרגישה בת 40, רעננה, קשובה, שותפה ומשתפת. אוהבת לרקוד ערבי שירי ארצי ישראל, וגם להיות עטופה באהוב ולהינות מהביחד.

אפרת- **052-6834241**

נופש להשכרה

• דירות מרוהטות לתקופות קצרות במיקום הטוב ביותר במרכז ברלין.

054-4273879

054-4934593

נקרו נאתר: www.berlin-ap.com

נדלן למכירה

• למכירה ללא תיווך בית פרטי 6 חדרים+מרתף בשכונת בית ונוף בכפ"ס, מיקום שקט קרוב לקאנטרי קלאב לספורטק ולפארק, קרוב ליציאה לכביש 6

052-3113340

הלוח הירוק

כל המודעות בלוח הירוק מתייחסות לנשים ולגברים כאחד

הלוח מופץ בעיתונים

הלוח שיתן לך צבע בחיים!

טל: 03-5682878, פקס: 03-5638728

e-mail: shirly.hacohen@maariv.co.il

הזמן הירוק קו למושב יבול שיא

אביזרים לחממות

• פרופילי אלומיניום לחממות - קנו ישירות אצל היצרן.

* ברגים + קפיצי אבטחה.

* פרופילי אלומיניום סטנדרטים + מיוחדים.

* קונסטרוקציות אלומיניום למערכות סולאריות + לגגות רעפים.

* ייעוץ מקצועי ואמין.

יגאל: 052-2343290,

פקס': 08-8594741,

eet@bezeqint.net,

www.aluminium4u.com

מבנים ניידים

• **זכאי לציתר בע"מ** - בניית צימרים / בתי עץ, תוספות בנייה מעץ - פרגולות ודקים.

מושב כפר ברוך,

טל': 052-4658888

www.zakai-le.com

הצעה מיוחדת

• שירות שדה וחלפים בכל הארץ למסנני סנומט-עמיעד, מערכות בקרה ופיקוד למסננים אוטומטיים ידע ומומחיות לשדרוג מסננים ופתרונות יצירתיים במחירים ללא תחרות.

אלי- סינון בע"מ, מושב שער אפרים.

sani@yamit-f.com

www.yamit-f.com

09-8781758

054-6620627

משקים חקלאים

• אילנה בארקן, מומחית למכירת נחלות ונכסים במושבים, באזור המרכז והשפלה דרושים משקים ונחלות, הערכת שווי נכס ללא תשלום **050-5770303**

• יעקב גרוסמן(חבר ועדת בניין ערים לשעבר) מומחה למכירת נחלות ונכסים במושבים +דרושים משקים(הערכת שווי נכס -ללא תשלום

jacob401@gmail.com

054-2109410

• רימקס עמק יזראל מומחים למשקים ונחלות בגליל התחתון ועמק יזראעל , מבחר רחב,+דרושים נחלות חקלאיות , הערכת שווי נכס חינם

מאיר - 052-3067381

למכירה/להשכרה

• למכירה/השכרה, מכולות וקרוואנים. הובלות בכל חלקי הארץ + מנוף 100 טון. קונה מכולות ומבנים.

052-2796686

052-8265609

052-2988852

077-2340878

• להשכרה מיכלי דולב לכל מטרה חקלאית, תעשיית ועוד, לתקופות ארוכות וקצרות.

050-5211084

פקס - 04-6650029

הצעות עבודה

דרוש/ה:

מנהל/ת גד"ש

מגדל/ת מנוסה

לאזור ים המלח

04-6406554

office@avneyderech.com

מחפש עובדים

לפרסום בלוח הירוק

03-5682878

מידע משפטי וייעוץ עורכי דין

שילדן, שמואלי- עורכי דין

גדי שילדן, עו"ד, רו"ח וכלכלן * עינב שמואלי, עו"ד

- **מכירת בתים, נחלות, משק חקלאי, מגרשים**
- **יעוץ מס שבח**
- **נזקי גוף**
- **ירושות וצוואות**

הזדמנות מיוחדת

בדיקת זכאות להחזרי מס שבח

מכרתם משק או נכס מקרקעין אחר ב-4 השנים האחרונות

וחוייבתם במס שבח ?

יתכן ששילמתם יותר מדי

לבדיקת העניין - נא לפנות טלפונית למשרדנו בהקדם

* חבר ועדת מיסים לשכת עורכי דין מחוז חיפה

הדס 5, מרכז טבעון - 04-9832121

יקנעם מושבה - 050-2145000

מעוניין לשכור

משפחה עם ילדים

מעוניינת לשכור בית 5 - 4 חדרים

במושב / קיבוץ באיזור המרכז, השרון, השפלה.

052-8893333

מודעות ל"לוח הירוק" ניתן להעביר עד יום ג' עד שעה 16:00

טל 03-5682878

פקס 03-5638728

e-mail: shirly.hacohen.co.il